

LA REVISTA

NOMBRE DE CAP-D'ANY

MARTÍ ESTEVE GUERAU DE LIOST ROVIRA I VIRGILI
CARLES SOLDEVILA MERCÉ VILA ENRIC CASANOVAS JOSEP DE TOGORES
XAVIER NOGUÉS JOSEP M. DE SAGARRA J. FARRÁN I MAYORAL JOSEP LLEONART JOSEP CLARÀ
CARLES RIBA JOSEP OBIOLS FRANCESC VAIREDA MARTÍ CASANOVAS JOAQUIM SUNYER
MIQUEL FORTESA MANUEL HUMBERT JOSEP CARNER JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
JOAQUIM FOLGUERA LLORENÇ RIBER JOSEP M. MARQUÉS PUIG JOAN ARÚS
ALEXANDRE PLANA JOSEP ARAGAY LLUIS BERTRÁN I PIJOAN FERRÁN SOLDEVILA

BARCELONA

1917

Persistència, per MARTÍ ESTEVE.—Prosa literaria: Historia d'un plaga, per E. DURÁN REYNALT.—Apologia de la Llengua Catalana, per EMILI VALLÉS.—Poesia Catalana: Dar beure a qui té set, per JOAN ALCOVER.—La guardadora d'oques, per MARIÀN MANENT.—Poesia francesa: Art poètica, de Paul Verlaine, per MAGÍ SANDIUMENGE, trad.—L'abeurador, de E. Verhaeren, per EMILI GUANYABENS, trad.—Lletres: Mots plaents i desplaents, de Miquel Poal Aregall, per CARLES SOLDEVILA.—La «Acción Popular», per J. M. TALLADA.—Arts plàstiques: Notes marginals, per MARTÍ CASANOVAS.—Dietari espiritual.

OFRENA

Revista gràfica mensual catalana

Suscripció anyal: 5 ptes. Número solt: 40 cts.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 550, 2.^{on} 1.^a

VELL I NOU

Revista quinzenal d'Art

Suscripció trimestral: 1'50 pts.-Núm. solt: 30 cs.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 613

PUBLICACIONS DE «LA REVISTA»

Administració: Corts Catalanes, 613 b.

LLIBRES APAREGUTS :

RAMÓN RUCABADO

Els editors i la llibertat de l'art

JOSEP ARAGAY

La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat

CLEMENTINA ARDERIU

Cançons i el·legies

JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ

L'infantament meravellós de Schahrazada

MIQUEL POAL AREGALL

Mots plaents i desplaents

ANTONI ROVIRA I VIRGILI

El Nacionalisme

EN PREMSA :

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'arquitectura

AVIAT :

L'obra d'Isidre Nonell

Hi han en preparació obres de Josep Carner, J. Farran i Mayoral, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Alexandre Plana, Carles Riba, Esteve Monnegal, Martí Casanovas, Josep M. de Sagarra, etc.

ESCOLA D'ART

DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS

C. CUCURULLA : IV : II

PUBLICACIONS DE «LA REVISTA»

Col·lecció de lírics mundials

Dintre pocs dies apareixerà el primer volum de la col·lecció

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

*Trad. de M. Morera i Galicia
Prefaci de Josep Carner*

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. — N.º XXX GENER 1, 1917

L'OPTIMISME

LA REVISTA orna avui la llinda de l'any nou amb una vigorosa i rica manifestació de la espiritualitat catalana. Porta a les seves planes els versos dels nostres poetes i els dibuixos dels nostres artistes, aplegats amb una severa ostentació de fortitut.

Car el nostre art és fort, i és forta la nostra Poesía. Duenen la vigoria de la fe nacional, el resplendor de la joventut de la Patria. I quan, com en aquest nombre de LA REVISTA, l'obra dels nostres treballadors espirituals és presentada formant un conjunt, d'aquesta obra se'n desprèn, amb la realitat de les coses vives, l'afirmació de la Nació catalana.

La Nació és això: una comunitat d'esperit en el treball divers. Aquesta comunitat hem volgut fer aparèixer, ampla i pregona,

en aquest nombre. Totes les tendències i tots els estils, tots els gèneres i tots els temes, són lligats en una gloriosa unitat superior per aqueixa força sotil i immensa: l'esperit nacional.

Treball d'ànimes en companyia és la nostra Catalunya nova. La Nació ja és per als catalans més que una teoria, un anhel, una amor o un programa. És una acció. És una vida creadora.

Filles aquestes planes de la Catalunya nacional, a la excelsa maternitat espiritual de la Patria volem els amics que escrivim aquests quaderns dedicar-les, en l'hora clara que naix l'any novell.

A. ROVIRA Y VIRGILI.

POLITICA NACIONAL

La renaixença catalana, iniciada pel Romanticisme, basada primerament en un sentit tot extern de tradició literaria, devia necessàriament traduir-se en una força integral de cultura, o bé desaparèixer, quan noves tendències ideològiques vinguessin a oposar-se a l'esperit individualista romàntic.

La llibertat individual, objecte de tota atenció després de la proclamació dels drets de l'home, estesa en el segle passat, com aspiració, a les nacionalitats sotsmeses als Estats unitaris, fou el principi causal d'un moviment de diferenciació, d'una tendència disgregadora, que es proclamava rebel a tota norma arbitrària, a tot classicisme, per tant, que lluitava contra el fet humà i exalçava, en conseqüència, ço que ells consideraven supremes dictats de la naturalesa.

Obeint, per tant, l'impuls natural, els romàntics catalans, basant-se en el fet de parlar una llengua devinguda inepta per la ciència i per la literatura, iniciaren amb febles assaigs literaris la protesta contra l'ordre oficial, la primera voluntaria diferenciació, la primera revolta que acusaren enfront de l'uniformisme espanyol. Mes no era el fet d'una llengua distinta la única cosa que els indicava la distinta naturalesa, i vingué el senyalament d'unes normes jurídiques, més que diverses, oposades, i el d'una completa història passada, i l'amor general del temps per l'Edat Mitjana fou argumentat en remarcar com en ella s'havia escaigut la màxima poixança de Catalunya.

Per aquest procés, acusador d'una personalitat pròpia, enc que boirosa, el catalanisme havia devingut força política. La ineptitud dels governs espanyols, els desastres colonials i el ressorgiment, per altra banda, de la indústria i de la riquesa catalana i la creixença de Barcelona, féu néixer un regionalisme aspirant a un perfeccionament material i dels costums polítics de l'Estat, i un nacionalisme, dominant entre els

qui professaven intel·lectuals i els elements universitaris, nacionalisme que es traduïa en manifestacions declamatories, cridaneres, contra l'esclavatge de les nacions, amb tot el lèxic que la pròpia humilitat els imposava, per tal que així les llurs veus fossin oïdes. Regionalistes i nacionalistes coincidien en l'acusació de tots els mals al govern centralista, i contra la corrupció de l'Estat s'adreçaren les campanyes dels uns i dels altres. Catalunya, doncs, intervenia ja en política; polítics essencialment han estat d'aleshores ençà tots els moviments del catalanisme, i el mateix nacionalisme intel·lectual s'ha anat integrant a una o altra variant del nacionalisme polític.

Més exigents de la valor intrínseca de l'obra dels catalans, més aguda la nostra crítica, a mida que va essent més legítima la nostra amor per Catalunya, ja no sabrem avui considerar com a valor eficient política l'actuació d'aquells qui ens donguin, com a única garantia, la professió de fe catalanista, i sia—malgrat aquesta professió de fe—la llur obra imparticipada en l'heroica recreació total catalana.

Condensar, altrament, en el moment de naixença d'un partit, en un home, en un moviment popular sorollós, el principi salvador de la Patria, ho creiem avui, tot just la magna obra començada, en ple període, encara, de temptatives de solució, un simplisme exagerat. «La renaixença de Catalunya—deia fa poc En J. Bofill i Matas en *La Veu de Catalunya*—per ço com és un fenomen integral, manifestació de vida amb tot l'encís i amb tota la eficàcia de l'esperit que hi halena, no és possible condensar-la en una freda estadística de fets més o menys cabdals. Moltes hores els petits detalls que escapen a la observació i que, presos d'un a un són realment insignificants, presos en conjunt tenen una major força reveladora—perquè són indicatiu d'una normalitat, d'una plenitud, d'un ritme—que no pas els grans

moments èpics. Es impossible conèixer bé el que en diuen *problema català* sense viure'l.»

Una voluntat, però, i una alta intel·ligència a la vegada, té al seu constant servei la causa nacional catalana; un home dotat d'un esperit constructiu, refractari a tota mesquinesa, qual nom va unit a tota victòria de la incipient civilització catalana; aquell qui ha congriat damunt d'ell més odis, i és, no obstant, per tot nacionalista, per tot català—àdhuc pels qui actúen en els partits més oposats—indiscutible: l'Enric Prat de la Riba.

L'actuació política de regionalistes i nacionalistes catalans coincidía, hem dit, en una acusació constant al govern espanyol, a l'Estat, inepte pels uns, pels altres opressor de les llibertats proclamades segons el principi de reivindicació nacionalista. Mes nosaltres, qui posem l'afany de reconstitució nacional com a principi bàsic d'una esplendorosa vida catalana, no sabríem fer radicar exclusivament el greu problema de Catalunya en la lluita de les seves aspiracions contra l'Estat qui les detenta. Fervents com som d'un nacionalisme francament polític, creiem, però, que la prova dolorosa començà per Catalunya en voler-se determinar la seva personalitat distinta i completa; en l'abelliment d'una plena vivència nacional. I aquesta vivència que no pot ésser assolida per simples disposicions d'ordre polític, no pot tampoc completar-se sense una consagració que faci devenir actuació normal d'un Estat constituït les manifestacions vitals d'una nació.

Plantejat, així, integralment, el plet de Catalunya no és simplement un plet per la readquisició d'uns furs, ni tan solament d'uns drets perduts, ni és la lluita de l'esforç contra la inèrcia, ni de la riquesa contra la misèria, ni la restauració de quelcom devingut històric. La qüestió catalana és integrada de tots aquests elements; cadascun d'ells haurà jogat la seva part més o menys important d'ençà que la renaixença fou iniciada; avui la qüestió nacionalista

catalana és tot això, mes tot això superat, superat amb una valor determinant de creació. Avui, no traspassat encara el període anomenat constructiu, però sí orientats vers una normalitat de vida nacional, el problema català se'ns apar com la resolució freturosa d'una independència plena, com els darrers i més penosos passos per a l'adquisició d'una capacitat que faci deslliurar-nos de tota tutela coercitiva, com una majoria d'edat cabal, per la qual Catalunya pugui adquirir la pròpia responsabilitat. Sia integrant una federació, sia la que sia la constitució política consagrada oficial de la nostra personalitat, la tendència del nostre moviment nacionalista és la d'arribar a assolir una pura civilització catalana, intervenint pels propis mèrits i amb plena autoritat en un ordre universal, col·laborant amb l'aportació de noves valors a l'ascensional progressió civil; ço que Xenius nomena l'afirmació internacional i definitiva de la Catalunya nova.

La política, així, no podem considerar-la com a cosa fragmentària, sinó com articulada a la vida plena de Catalunya. Política catalana no serà, per nosaltres, ni l'obra de banderí, ni la suma d'activitats disperses, ni tan sols l'administrar honestament els béns públics. Assignem al polític una funció creadora. Així, la política és una estètica, i és, per tant, un element essencial informador d'una cultura.

Mes una cultura, en aquest sentit plenament comprensiu, no s'adquireix de sobte, ni significa, molt menys en el viure modern, un estat de placidesa, una joia inefable basada en una limitació d'energies, en un sentit simplement conservador del viure nacional. Cultura és, per nosaltres, dominació.

No pot ésser, doncs, concebuda la política com una actuació inintel·ligent, d'empíric regisme nacional o de l'Estat; ni podem desitjar, per altra banda, que a la civilitat catalana li manqui aquesta força ofensiva que ha d'otorgar-li una política manifestament interventora.

Concretada així la nostra posició civil,

rica d'avenir, formulada com un ideal, mai com una fantasia, sabem — i en aquesta ciència rau el nostre esperançament—que la intervenció assignada a Catalunya ha d'ésser conquerida, que se'ns presenta com un aspre lluitar, i que només una cadena de monotonía, un constant renunciament, i la imposició d'un sacrifici i d'un altre sacrifici i d'un altre, poden fer-nos aconseguir aquella seguretat, aquella rítmica poixança de creació ininterrompuda que faci serè i joiós el nostre viure.

Seríem injustos, si—considerant oposat al nostre ço que és només divers i. enc que divers, valora un elementen el nostre; sicreient, per altra banda, que del passat res no en queda i de la obra creadora iniciada sols l'avui i l'avenir pot heure'n la gloria i la responsabilitat—no adressèssim un mot de lloança al moviment més vastament comprensiu que s'ha produït a la Catalunya rediviva, un mot d'assenyada admiració a l'admiració encesa que per tot el nostre en aquell moment va sentir-se, la unió del nostre entusiasme serè al flamejant entusiasme. No prou llunyà aquell despertar general perquè d'ell n'hagi restat un pur element de tradició; no prou a la vora de la nostra ideologia perquè avui sols un matíç en una mateixa unitat poguem acusar-ne.

Fou el moment que una obra de minoríes es convertí en democràtica participació; que la iniciada reconstitució fragmentaria de la vida nacional, operada per petits nuclis i en diversos aspectes, es fonía en una actuació política vastíssima, amb un programa en el qual les distintes tendències poguessin tenir cabuda; fou el moment de recordar a Catalunya que encara existía com a poble. S'uniren regionalistes i nacionalistes. El poble visqué per primera vegada la llei del sufragi universal: el més poderós fundent—l'amor a Catalunya—portava polítics i simples ciutadans a una meravellosa obra compacta.

Solidaritat Catalana fou el nom d'aquest alçament i d'ell resta viu, als qui som tot just en joventut incipient, el record de in-

fants meravellats: un voleiar de banderes, la paraula càl·lida d'amor i de protesta, la encesa de patriòtiques fogueres.

Solidaritat Catalana fou un moviment passional, un moviment polític afirmatiu i de protesta tot junt, un alçament generós per damunt de tota altra cosa. Clamaven les veus aïrades contra l'Estat; però, fins en la protesta, una sana corrent bategava, tota ella saturada de patriòtica exaltació, freturosa de triomf; més que la Catalunya adolorida ens mostrava Catalunya en festa. L'hora de Solidaritat fou joiosa, potser prematurament joiosa, com ple de joia era l'esperit que més sintèticament va saber sentir-la: En Joà Maragall.

El poble, resta dit, intervingué activament per primera vegada en aquesta lluita per la afirmació de la personalitat catalana. Però, fiat excessivament en els suprens esforços, creient trobar la definitiva victòria en un impuls heròic, volgué condensar en aquell moment sentimental la eficàcia de tota una lluita ininterrompuda, de una pacient labor quotidiana. Volía que de l'activitat febril del moment n'eixís una completa deslliurança. Li mancava aquella dolorosa immolació, aquella penosa, lenta ascensió que fa forts els pobles. Solidaritat Catalana no es manifestà tampoc com actuació plenament nacionalista.

Per la simpatía que tots li servem encara, no habríem d'exigir-li totes aquelles altes qualitats que considerem avui indispensables a una labor política per tal que pugui devenir obra constructiva. Menysprear-la sería, però, en mancament de una valoració serena.

El catalanisme de la Solidaritat i dels temps que la precediren es digué sentiment; el nacionalisme persistent post-solidari es diu esforç.

L'entusiasme de Solidaritat Catalana no va ésser fruit d'un sol moment, ans al contrari havia estat llarg temps en gestació. L'actuació política solidària no podia tampoc restar invariable i menys podia encara desaparèixer d'ella tot efecte. El moviment

de Solidaritat havia de tenir una seqüència.

Ha vingut, com a tal, el temps en què tots els elements vitals de Catalunya han hagut de determinar-se en lluita constant d'imposició.

Un reconqueriment, en primer lloc, de la pròpia personalitat ha calgut en tots els ordres; dominació de l'esperit català sobre els catalans, dominació més feixuga, més plena de dificultats que tots els arboraments patriòtics sentimentals. Catalunya, desproveïda d'una civilització pròpia, mancada de seminaris de cultura, pobra d'una activitat espiritual homogènica, on només rars casos individuals se destacaven, mercès quasi sempre a una educació que havien de cercar penosament fora de casa, exigia i exigeix una actuació política vetlladora de aquest seu interès essencial.

Ultra això, no tots els nuclis polítics catalans ofereixen aquella garantia, no ja de nacionalisme palès, ans ni solament de manifesta catalanitat, i en aquest sentit a les forces polítiques del nacionalisme se imposa de arreballar el domini i fins tota participació en les corporacions públiques a aquests partits contraris a la espiritualitat catalana, dominació en els càrrecs que signifiquen una identificació amb el còs electoral i l'assolir un element indispensable en política: el triomf, l'èxit. Aquest aspecte de la obra política nacionalista s'és condensat fins ara d'una manera principal en un acte organitzat pel partit nacionalista de la Lliga: la festa de la Unitat catalana. En aquest mateix aspecte podem dir com gairebé tots els nuclis polítics catalans s'han significat en els darrers temps per donar a la llur organització un aspecte diferencial de catalanitat, tot militant més o menys directament en partits polítics espanyols. No podem creure en l'absoluta eficàcia de un nacionalisme servint-se del castellà com a mitjà i com a fi, ni en un regionalisme vetllador dels interessos materials, ni en partits que no sien deslligats totalment de la política espanyola. Mes aquest signe que el temps ens

ofereix ens diu molt de la exigència de Catalunya.

Una obra pràctica de reconstitució nacional se imposa també com una necessitat. Abandonada pel govern espanyol una tasca de assiduitat, abellidora de la terra, útil per a satisfer els més alts desitjos de benestar material, necessària per a una major producció de l'esforç humà, en les institucions catalanes s'ha posat tot esperançament. La Mancomunitat, movent-se en una vida dificultosa, migradíssima, ha iniciat en aquest sentit la tasca de donar a Catalunya l'aspecte que li calia de poble europeu.

I dins aquest mateix laborar en recobrar-se a si mateixa—laborar que suposa una cura constant pels més insignificants elements de vida, en tot l'alt sentit de la paraula,—en aquesta reconquesta, és precís de atreure-hi totes les regions de la gran Catalunya.

I, simultàniament—mentre Catalunya va afermant-se més i més a ço que constitueix en la més ideal accepció del mot la seva tradició nacional; mentre omplena amb una unànima activitat el buid que representa l'estat de vida simplement latent en què ha romàs per espai de segles—aquesta força ofensiva de l'ideal català ha de girar-se contra l'Estat, temerós de la nostra afirmació: una política contra una altra política, el reconeixement legal de la nostra capacitat per governar-nos, no aconseguit com una mercè, serà recuperat per una constant victòria. L'imposició de Catalunya en aquest sentit ja avui no depèn en absolut de un partit polític que en faci el contingut essencial del seu programa. Serà això, és cert, de alta conveniència per assegurar-ne la eficàcia. Més amants cada dia de ço que significa organització, disciplina, som posseïts de la convicció d'ésser precisos forts partits polítics per assegurar i accelerar la victòria davant de l'Estat detentador; mes en el camí iniciat, veiem com no molt llunyà el dia en què l'imperatiu partirà de tota Catalunya. Perquè tenim plena confiança en aquesta conscient intervenció de tot el poble, som enemics de un nacionalisme apolític que

s'ha manifestat, a voltes, com un intransigent purisme ja avui en absoluta decadència.

I una altra lluita encara, potser la més dura, potser aquella que faci precisa un més gran potencial de la negra energia de que Xeniús ens parla: la imposició universal de Catalunya. Donar al nostre ideal una valor de universalitat és en aquest nostre temps el més fort daler de la espiritualitat catalana. Un mot condensava totes les aspiracions dels primers catalanistes: Llibertat. Avui un altre mot sintetitza la nostra idealitat: Imperi.

No gens romàntica aquesta nostra actual posició, potser tampoc prou clàssica, més aviat heroica predecessora de un classicisme, d'una rítmica vida catalana. No una fantasia, repetim, sinó un ideal. Ideal ridícol en els nostres temps? «Som en efecte, ridícols—constatava una editorial anònima en la qual la ploma de l'alt poeta Josep Carner s'hi endevinava—perquè hi ha una desproporció entre el nostre ideal de excelsitud i la nostra potencia que es comença de desenrotllar; i Déu ens mantingui l'ideal que ens fa semblar còmics al ferreny senyor Unamuno, i fins aquesta vanitat i mania de superació. Perquè en l'ordre col·lectiu és

més fructífer un vici estimulant que cent virtuts depriments». Potser no vanitat i mania de superació, sinó més aviat exigència de superació es diu aquesta nostra fretura que condensem en el mot Imperi.

Creiem haver deixat ben remarcada aquesta nostra aspiració a una plenitud del viure nacional. Polític, edificador de la ciutat, forjador de nacions, home que recull els dictats del teu poble i els superes: que sies tu en el poble i el poble sia en tu. Creador, que en la teva obra resplandeixi un ideal de raça, també tu seràs per nosaltres un polític. De una alta valor política serà per nosaltres, al costat de la d'aquell esperit infadigable qui domenyava en disciplina la força de Catalunya i que es diu Prat de la Riba, la de aquell altre qui ens ha fet viure tota la moderna ideologia i ha curat de donar a l'ideal català, tot enllaçant-lo saviament a una tradició, la força de dominació universal: l'Eugeni d'Ors. Ell ha portat a la nostra impaciència lliçons de profitosa continuïtat, mostrant, per exemple, a la nostra reflexió aquell savi proverbi que, com ell, posem nosaltres a la meditació dels pobles en camí: «Espera: demà els teus negocis aniràn millor.»

MARTÍ ESTEVE.

GIRONA A LA TARDOR

Sota del pont camina l'aigua trista,
és l'aigua de la pluja de Totsants.
El cel és malva i rosa i ametista,
hi ha un or de fulles pels camins llunyans.

La Seu dreça la pàlida harmonia,
de pedra grisa vers el cel llunyà,
i l'Angel guaita la caputxa pia
de Sant Feliu, una miqueta enllà.

Sota les voltes, la ciutat encesa
és estrident de riures i fanals,
i, cenyida de fosca, la devesa
dreça milers de branques immortals.

Fa una boira que sembla un vel de fada;
Sonen el clarinet i el tamborí...
I el cor, com una nit molt estrellada,
espera l'hora d'estimâ i llanguî.

JOSEP MARÍA DE SAGARRA.

CANÇÓ

Es mitja tarda. La vellarda
encara esguarda prats avall.
De la tristesa de la tarda
és apacible el xaragall.

I canta el gall.
I la vellarda encara esguarda.
Visca l'Amor!
Visca l'Amor qui mai no tarda!
Visca l'amor!

Ara que és nit, a la perduda
vaig per carrers i viaranys.
Passa un pagès amb una druda
i és un pagès carregat d'anys.

Sense companys
vaig caminant a la perduda.
Visca l'amor!
Visca l'amor inconeguda!
Visca l'amor!

El sol és alt que ja estavella
i dorms encara sola al llit.
Mira que et vesso la gibrella
com una roina sobre el pit.

Faràs un crit
i jo el faré d'heure't puncella.
Visca l'amor!
Visca l'amor qui s'esparpella!
Visca l'amor!

D'escarafalls i gosadíes
deixo el costum, que és mal antic.
Passen els anys que no ho diries.
Passen i cauen amb fadic.

En vaga estic
i seré teu si tu em volies.
Visca l'amor!
Visca l'amor de tots els dies!
Visca l'amor!

GUERAU DE LIOST.

Dibuix de FRANCESC VAIREDA

LLUNY

Si sabessis d'aquest país
la bondat sedant i gemada!

Té la gracia del teu somrís
i la claror de ta mirada.

És una vall pròdiga i gerda;
l'esguard s'hi encanta de debò;
ara, amb la primavera verda,
tots els fruiters hi són en flor.

Una casa, petita i blanca,
s'arrauleix al fons de la vall;
té roses en la seva tanca
i un gran safareig per mirall.

Prades tendres, qui a fenc odoren,
s'extasien al seu entorn,
i muntanyes qui s'acoloren
d'un or pàl·lid al caure el jorn.

Des de l'alba, dringueig d'esquelles,
somi quejant i lent, s'hi sent.

A la nit, lluen les estrelles
nítides en el firmament:
amb una llüisor quieta,
segures de llur infinit

Fa una remor fina i discreta
el chor melòdic de la nit.

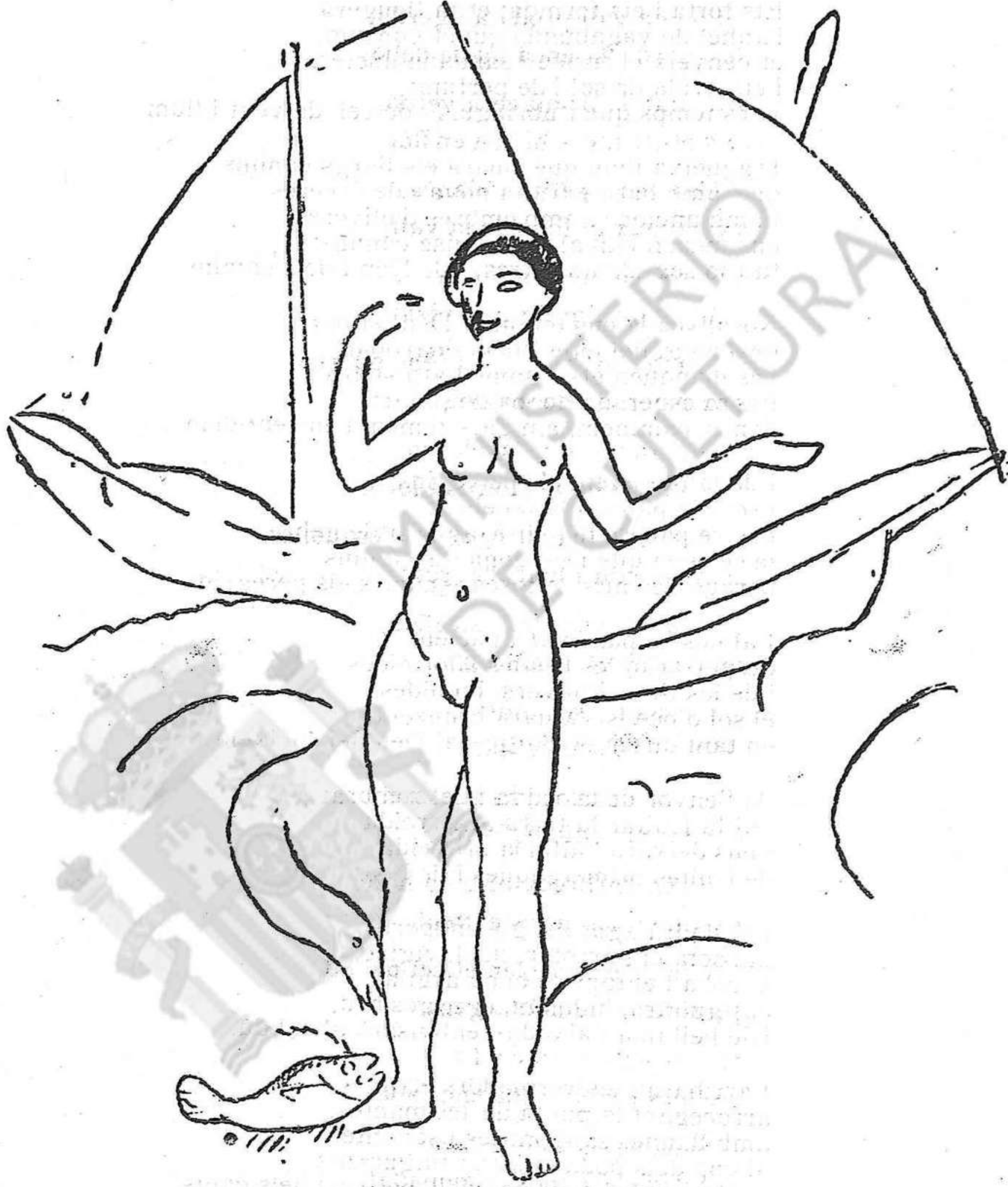
És en l'arbreda com un hàlit
perfumat i amorós el vent.

I quan, enlaire, en el cel pàl·lid,
fulgura la lluna d'argent,
tota la vall és en encís:
sa llum pensiva l'ha encisada...

Si sabessis d'aquest país
la bondat frondosa i gemada!

FERRÁN SOLDEVILA.

EL FORMA DELS CANINS

Dibuix de JOAQUIM SUNYER

(Colecció «Correo de las
Artes y de las Letras»).

EL POEMA DELS CAMINS

Tens els cabells prou llargs per donâ al vent
i la mirada prou profunda i clara
per a copçar hi, d'un abast, avara,
els horitzons de sang i de ponent:
doncs, mira el cel, amiga,—i dóna'ls prest al vent.

Ets forta i ets fornida; et fa lleugera
l'anhel de vagabunda qui et consum;
et ceneix el turmell sandalia austera
i ets àvida de sol i de perfum:
ja és temps que t'ubriaguis—de cel, de vent i llum.

D'aqueixa llum que amara els llargs camins
que, amb baf de fruita nova i de faveres
i amb uncions i amb ombres d'oliveres,
ens menen cap al món sense confins:
tu i jo som de nosaltres,—de Déu i dels camins.

Nosaltres ja ens tenim; a Déu, el pare,
onsevulgi del món l'hem de trobar;
ens manquen els camins i ara suara
l'hora esperada acaba de sonar:
doncs, caminem, amiga,—temem l'en-sent-demà.

I de la nit serem els peregrins
i sota la paura i la tenebra
nostre parpre hi veurà, amarat de gebra,
la celestia que Deu donà als camins
perquè, les nits de fosca,—menés els peregrins.

I al nostre pas avar i pacient
despertaràn les besties adormides
i de les tires d'olivers, humides,
el sol d'ocells s'afuarà brunzent,
en tant direm el càntic—al Deu del sol ixent:

Al Senyor de la vinya i del sembrat
qui fa fruitar la terra aixerreida
i ens deixarà l'alforja proveida
de fruites primerenques i de blat.

I al lladrâ agut del gos inoportú
qui sota el garrofer, fidel, vigila
la roba i el tupí de bona argila,
ens guitarà, indolent, el pagès bru,
i de bell nou l'aixada—enfonsarà al sol dû.

I arribaràn els vermadors errants,
arrocegant la punta de les mantes,
amb llaunes sangonoses i sonantes
al cop dels podalls xics i fulgurants
qui menaràn el ritme—dels passos i dels cants.

Curvats, afermarem nostres bastons,
quan el vent remourà les polsagueres
i lluitarà amb les nostres cabelleres
i ens pujarà dels caminals del fons
renills i udols de besties,—renecs i oracions.

I serà el jorn de calma i de grisor
i de clamors profundes de campanes,
que, en arribâ aquelles remors llunyanes,

beneirem la pluja del Senyor.
I dels camps en el gran isolament
hi sentirem una fortor de terra
i fumaràn els masos, lentament,
l'olorós fum qui amb voluptat s'aferra
als pàmpols de les vinyes—i a l'esllanguit frument.

I al primer terraçà que haurem oit
cridà als bous i a les mules veus estranyes,
et sentiràs botar, com un cabrit,
el fill que dus adintre les entranyes.
I a mi m'hi botaràn les passions
de l'alegría de sentir-me lliure
d'aquells qui emmatzinaven el meu viure
amb fingiments i murmuracions:
dels meus germans de patria—de llengua, d'excursions.

I pariràs damunt la roca viva
que de les patries signarà els confins
i serà tinta de ta sang aspriva,
que de nit guaitaràn els llops veins,
en holocauste a l'Amo—del món i dels camins,

I amarem els estranys i el vianant
qui, de nit, advindrà a la cova obscura
i dançarà, voltant la flama impura
que li enrogirà el grotesc semblant,
al so del rústec tímpan—i del monòton cant.

Sonaràn les esquelles camí endins,
que a l'ombra dels pollancs des le rieres
pasturarà el remat de les someres
alletant pacientes els pollins
i els fills de les gitanes—d'ulls negres i felins.

I fosos en les grans gernacions
de les urbs clamoroses de la festa,
inconscients i esborronats de testa
cridarem veus estranyes i cançons
que après direm, pels boscos,—al vent i an els moixons.

I sentirem més tart l'amaritut
de les urbs qui, com viudes desolades,
bracejaràn endins la solitud
i ulularàn pels fills perduts, debades,
de la funesta absoluta—oint l'eco perdut.

I així, enllà dels camins, nostres cançons
seràn faustes, severes i serenes,
que sabrem havê el gaudí de les penes
i cantarem damunt les nacions
la vida per la vida—i goigs i aficcions.

I quan ens sobtarà el funest record
i sentirem en nostra cabellera
les ungles de la mort qui ens ve al darrera,
ens asseurem a l'ombra, i amb conort
direm:—germans, feu vía—que'ns deturà la mort.
I morirem besant nostres bastons;
la soletat deserta del paratge
ens vetllarà el repòs del llarg viatge:
ningú no el torbarà amb oracions
ni amb flors i planys efímers — ni amb lúgubres cançons.

VENTURA GASSOL.

Dibuix d' ENRIC CASANOVAS

LES IDEES

No és possible comprendre l'actuació de les nostres joves generacions en pensament, art, política, sense conèixer bé les seves orientacions ideològiques, sisquera les més generals. És indispensable saber de on venim, quines idees ens guien, on anem, contra què es dirigeixen els nostres combats.

La manca d'aquesta comprensió fa que a diari ens desolin, no els atacs, que, si fossin justos, esdevindrien profitosos, sinó les necieses i les incomprensions, les confusions grolleres respecte a les nostres orientacions més generals, i, per lo tant, a ço que aporta quiscun dels joves en personalitat, en idees pròpies, en matços de pensament i d'expressió a la general tendència.

I no és que manquin els esforços per a ésser compresos: mai s'havia teoritzat entre nosaltres amb l'abundor i l'insistència d'ara. No sols teoritzen els pensadors, els crítics; sinó que pintors, escriptors, poetes, amen reflexionar la personal labor i clarament formular-se les normes pròpies; en un mot, fer raonant, raonar fent.

No ens ha de recar, però, dir un cop més la cançó de les conviccions nostres, *malgrat* ha-guem observat sovint que als nostres enemics irrita el que, afermant-nos, demostrem no ésser com ells voldrien que fóssim, sinó com realment som.

Noms i obres han estat per nosaltres ja sovint estudiats en aquesta Revista i més encara fora d'ella. El present nombre contindrà també referències d'obres i noms. Ens limitarem, per tant, a repetir la exposició sumaria de les idees més generals que ens guien i de les conseqüències que porta la seva aplicació a nostres activitats diverses. Fem reserves en aquesta exposició per a matissos personals, dissidències i àdhuc en alguns pocs dels emportats per la nova corrent, inconsciència dels orígens i l'universal importància del moment espiritual en què ens trobem. Una reserva encara: anem a procurar tota la objectivitat possible; mes sabem no poder evitar els propis mots, les individuals maneres de comprendre i definir del qui escriu aquestes ratlles, ni àdhuc les seves preferències personals.

* * *

L'actuació nostra es diu classicisme; el nostre combat anti-romanticisme. Quin sentit i quina valor tenen aquests mots per a nosaltres?

El procés, la condemna definitiva del romanticisme literari, els féu Goethe quan el moviment tot just començava. En les seves converses amb Eckermann on se bateja la romàntica *poesia de Llatzaret*, els mots condemnatoris aparen repetidament tan justos, d'una clari-vidència tan penetradora, que res podríem afegir an aquella condemna. El problema, però no deixà d'ésser per a Goethe, literari principalment, àdhuc en el segon Faust, quan el poeta provava una reconciliació de romanticisme i classicisme en el simbòlic matrimoni de Faust amb Hel'lena. Aiximateix fou principalment literari el problema per a Joan Pau Richter en ses reflexions estètiques famoses. Aquests pensadors, per altra part, duïen el desventatge de fer el procés del romanticisme quan aquest iniciava la seva poderosa empena; era necessari que'l moviment, com una mala febre, fes la seva pujada. El romanticisme triomfà, s'estengué; la veu de Goethe i altres sanes veus romangueren llunyanes, sinó retudes.

El cop de gracia, definitiu, vingué al romanticisme en les darreríes del segle dinovè, d'un gran i atormentat pensador: Frederic Nietzsche. No es pot negar que ell duia un gran fons de romanticisme, palesat en les ultranceres manifestacions del seu pensament i en les seves conclusions exaltades; mes el romanticisme el dugué sempre com una malaltia contra la qual dins una maror de contradiccions, bravament lluità, i encarnitzada, fins perdre'n la raó i morir-ne.

Per a Nietzsche, el problema de classicisme i romanticisme ja no es redueix únicament a cosa de literatura; ell en comprèn i en sofreix la importància enorme, de vida o de mort per a la civilització mateixa d'Europa.

Ningú fins a Nietzsche havia sentit en la carn i en la sang l'encís letalíssim de la malaltia romàntica més aguda; mes ell fou el primer qui, en la general follia, sapigué sobrepo-

sar-se a la magia d'aquella febre i afermar la salut amb paraula poderosa. La intensa cultura clàssica del gran pensador poeta, la seva penetració ardent, vivíssima, mai abans d'ell assolida per ningú, de l'esperit qui ordenava el món antic, li permeteren salvar del contagi romàntic el millor del propi esperit i provocar en la cultura Europea malalta una de les reaccions més saludables.

Com havia trobat Nietzsche aquesta cultura? En Filosofia, la manifestació més rescent i més poderosa era la negació terrible que Schopenhauer llençava contra la vida i la joia humana. Tota la civilització europea d'aleshores era tocada funestament de la llòbrega filosofia. Per altra banda, sorgien les manifestacions més exagerades i barroeres del positivisme, del cientisme, del darwinisme mal comprès, la filosofia d'*adroguer* (el mot és de Nietzsche) del pobre senyor Spencer, les mistificacions incalificables de Häckel i altres com ell.

En literatura, el naturalisme qui es deia enemic de l'art romàntic, donava, sots una fórmula distinta, un romanticisme més funest que'l primitiu; el decadentisme iniciava la seva neurosi ultra-romàntica, les seves *flors de mal*, amb l'apologia de la moral *perversa* i la dissolució final de tota forma. En l'esfera social i política, la més morbosa negació de tota organització i autoritat, la més aguda corrupció dels costums, i, menaçant la fi d'una civilització qui semblava en agonia, els terrors de l'anarquia i el nihilisme. I, com resum i exaltació de totes les follies, els crits histèrics, el terrabastall, els efectismes, la negació de tota sanitat i tota victòria humana que triomfaren en la música de Wagner. Ella fou l'encís darrer que havia de rompre Nietzsche i el rompre'l la victòria que li costa més cara. Pogué rompre'l; i, amb veu joiosa i dolorida, contra la negació terrible de Wagner i Schopenhauer, Nietzsche sab llençar l'afermació més coratjosa de la vida que mai home pensador hagi gosat pronunciar. Ell oposa la Gran Salut a la Gran Neurosi; dreça la Voluntat de Poixança enfront la Voluntat de Dissolució; diu, enfront el renunciament i la covardia vital del romàntic, la bellesa i la dignitat de l'home antic en son amor de l'organització i la disciplina, en el goig de senyorejar-se i acceptar el dolor amb altivesa; en el social fereix de mort tot anar-

quisme tot nihilisme fent el més enèrgic elogi de l'autoritat; i en fi, el mot Classicisme contra Romanticisme és dit i repetit en l'obra nietzscheana amb accents tan nous i veritables, que els esperits més sans ne són tots encesos,—no sense abans haver sobrevingut un poc durable malentès qui féu interpretar Nietzsche com un exaltat més dins la morbosa exaltació general i com un justificador més de totes les sensualitats i els més brutals individualismes.

Ja és sabut com França escoltà la veu de Nietzsche qui tant la estimava i tant havia après d'ella; com àdhuc les ments qui no podien acceptar les manifestacions més ultranceses del pensament nietzscheà, son morbòs anticristianisme sobre tot, poderen renovar-se i trobar en aquelles, armes novíssimes per a defensar les causes millors.

Nietzsche ha estat, doncs, el gran renovador, el gran sanejador de l'ambient espiritual europeu. I quan siguin oblidats el seu Anticrist, el Retorn Universal i el Superhome, la seva pregona i viva concepció de classicisme i romanticisme, amb la forta influència que ha exercit damunt les noves generacions, serà considerada com el millor del seu esperit i el més gloriós de la seva obra.

No ens cal repetir com la malaltia romàntica tocà des d'els seus començos el modern renaixement cultural de Catalunya i com féu ineficaços bells esforços i retardà la restauració d'una cultura verament nostra.

En quan a les nostres noves generacions, són i treballen dins aquests corrents classicistes qui predominen avui arreu del món. Hem comprès que érem dels més cridats a posar-nos el problema del classicisme, puix an això ens obligaven les més pures tradicions, la situació geogràfica, els caràcters essencials de la raça pròpia. I hem trobat en els homes dels nostres segles de poixança, en els Lull i els Ausies March i els Montaner, fonts vivíssimes de la més pura catalanitat i del més pregón europeisme. I com França en el retorn a les seves tradicions bellíssimes diu amb accents nous la paraula Intel·ligència, nosaltres amb accent nou invoquem el Seny qui presidia en l'esperit d'aquells catalans gloriosos. D'altra banda el nostre parentesc directe amb les civilitzacions grega i llatina ens omplen de nou orgull, ens dicten nous devers i ens donen esperances no-

ves. Ningú més obligat que nosaltres a assimilar-nos i continuar l'esperit d'aquelles supremes civilitzacions. Això explica aquí, el renaixement entusiasta dels estudis clàssics, l'aspiració de molts joves esperits a realitzar en la formació de la seva cultura el tipus de l'*Humanista*, tan oposat al de l'Enciclopedista, o al de l'Especialista Màquina qui predominà en la cultura del segle dinou. Per això, si aspira quiscum al domini, a la depuració, a la perfecció de l'activitat pròpia, aspira també a una *cultura integral*, segons la qual, l'home de ciència no es pugui desinteressar de la poesia ni el literat de la ciència, ni ambdós de la filosofia, ni el filosof de l'art i de la política, ni el polític i l'artista, de la filosofia, de la poesia i de la ciència. I així armats d'una intensa cultura, voldríem combatre entre nosaltres tota manifestació d'estret localisme, tota casolaneria pintoresca, tot provincianisme en art o en política. Voldríem que la nostra Catalunya interessés a l'Europa mare per quelcom més que com a poble oprimat o pintoresc, i voldríem atreure els seus esguards envers les nostres forces i no envers les nostres febleses, i col·laborar en les seves tasques i oferir solucions als seus problemes espirituals tot interessant-la pels problemes nostres; parlar en fi, amb accents catalans i en catalana llengua el seu etern llenguatge. La tasca és dura i tot just iniciada; molt poc s'havia fet aquí en temps moderns, dins aquest esperit europeu que a tots, excel·lents o modestos, ens anima (1).

Serà convenient potser, ara, enumerar sumariament les més generals obligacions d'esperit i acció que al nostre entendre imposa una cultura verament clàssica.

En Religió, classicisme vol dir catolicisme; sotmissió a l'autoritat de l'eterna Roma; adhesió a l'Església universal qui no sols és vetlladora per la doctrina més pura, sinó assimiladora i conservadora del més preciós i excel·lent de les civilitzacions antigues, en organització, en disciplines, en maneres. Abelliment del culte exterior; conreu i execució perfecte de la litúrgia.

(1) Certs enemics nostres qui ens reprotzen en nom de lo *ben català* aquest europeisme que és en el fons de les millors tradicions nostres, no els demanarem on és l'estil *ben català* qu'ells han creat. Sols amb dolor els recordarem com a l'estranger hem sentit sovint les galtes enceses davant els judicis que mereixien certes manifestacions nostres massa pintoresques. Per exemple quan a París sentíem a propòsit de certa representació dramàtica fer comparacions mortificants entre el salvatgisme de l'ànima catalana i el de l'ànima siciliana, etc.

Per tant res de lliure examen, res de protestantismes, res de modernismes.

Classicisme en filosofia, imposa: predomini de l'Intel·ligència damunt la intuïció i el sentiment; restauració del Seny entre nosaltres, renovació i utilització de les belles disciplines lògiques, (Reneixement de l'utilitat que té per *aclarir les idees* i espavilar la ment, el saber filar bells sil·logismes). En això l'Església ha donat magnífic exemple amb el restabliment de la filosofia escolàstica, tot aprofitant les aportacions de les filosofies modernes. El Croce tan lliure, tan demoledor, regoneix com els pobles qui no tenen una tradició escolàstica de forta disciplina mental, com el rus, com el poc matemàtic poble japonès, ofereixen la ment viciada i deplorablement raonen.

Per tant: combat contra els darrers baluards del romanticisme, pragmatisme, bergsonisme schillerianisme, tot i aprofitant les aportacions d'aquestes actituds filosòfiques.

En ciència la «Gaya Ciència», molta disciplina, molta experimentació; per damunt del fet cercar a establir la llei; mes no oblidar la crítica de les ciències d'aquests anys darrers que ja Nietzsche començava amb la seva teoria de les valors. I tot jugant amb les hipòtesis no deixar-se per elles il·lusionar, no generalitzar massa depressa, ni penetrar sense gran compte en el recinte sever de la filosofia. Recordar amb esgarrifança el mal exemple de l'adroguer Spencer o del xarlatà Haeckel.

En Moral, privada i pública: predomini del Seny damunt els instints. Senyorejament i utilització de les passions per les *bones causes*. Lluita contra la moral burgesa de la por i l'abstenció cobarda, mes també contra el llibertarisme naturalista i la ridícula *moral perversa*. Com a Norma, la «Gran Salut» del còs i de l'esperit.

En Política: el classicisme a l'europea rebutja tot pintoresc i reduït regionalisme en nom del més exigent nacionalisme. Com en l'antigor el culte a la Ciutat. Kulturkampf decidida. Autoritat. La gran política eficaç dels preparats, els competents; aspiració a la dictadura espiritual de Catalunya.

En art: classicisme viu que si detesta l'imitació, el pastitxo de l'antic, continua en formes i expressions noves l'etern esperit europeu; contra el sentimentalisme, el colorisme,

pintoresc, la lliure inspiració, l'art lliure, la mal nomenada poesia del cor, la creació espontània i altres necieses.

Per tant en literatura, en poesia no renuncia a la passió i a la sensibilitat, sinó cultiu de la sensibilitat i de la passió; la forma perfecta abellint contra la paraula viva la dissolució decadentista de les formes, la paraula intel·ligent i les dificultats de les ritmes perfectes i les belles ritmes. Tot venerant Maragall i el fons de son esperit ple de catalana formosura, considerar-lo funest per la seva estètica i les seves formes.

En Teatre: renaixement de la Tragedia; traduccions de la tragedia antiga, la grega sobretot, que preparin la nova tragedia; teatre en vers ben rimat i sonor i perfecte contra el vers lliure, descuidat i massa *broncini*. Diàleg intel·ligent contra diàleg naturalista, pintoresc, interjeccional. Triomf de la paraula damunt els accessoris; supressió absoluta de les acotacions. En els actors instrucció sí; mes encara, per sobre d'ella, molta, però molta educació. Cultiu de la veu; res de ganyotes udols ni esgarips. Fòra *creacions* qui atreguin les felicitacions dels senyors metges. Pocs *gestes* i moltes *actituts*.

En pintura: anti-impresionisme, inebranlable. Composició. Dibuix, molt dibuix: tenir present el mot rescent dels joves pintors francesos «anem a l'escola». Com a símbol vivent, Ingrés senecte i gloriós, la carpeta sota el braç anant al Museu a «apendre de dibuix».

En escultura: res de naturalisme ni expressió a ultrança; tipus eters, forma pura. Anti-rodinisme; per lo tant: escultures *senceres* ben acabades i, contra les veleitats expressives o pintoresques, geometria, molta geometria.

Del venerable Gaudí i els seguidors seus lamentables, seràn enemics irreconciliables els arquitectes qui vulguin ésser amb nosaltres. Aquests voldrà molta puresa de linies, molta claretat, senzillesa i harmonia; linies estrictes i pures; contra la imaginació càlida de certs botiguers propietaris, mesura, molta mesura; i contra impulsions *vegetarianes*, molta geometria encara, molta geometria.

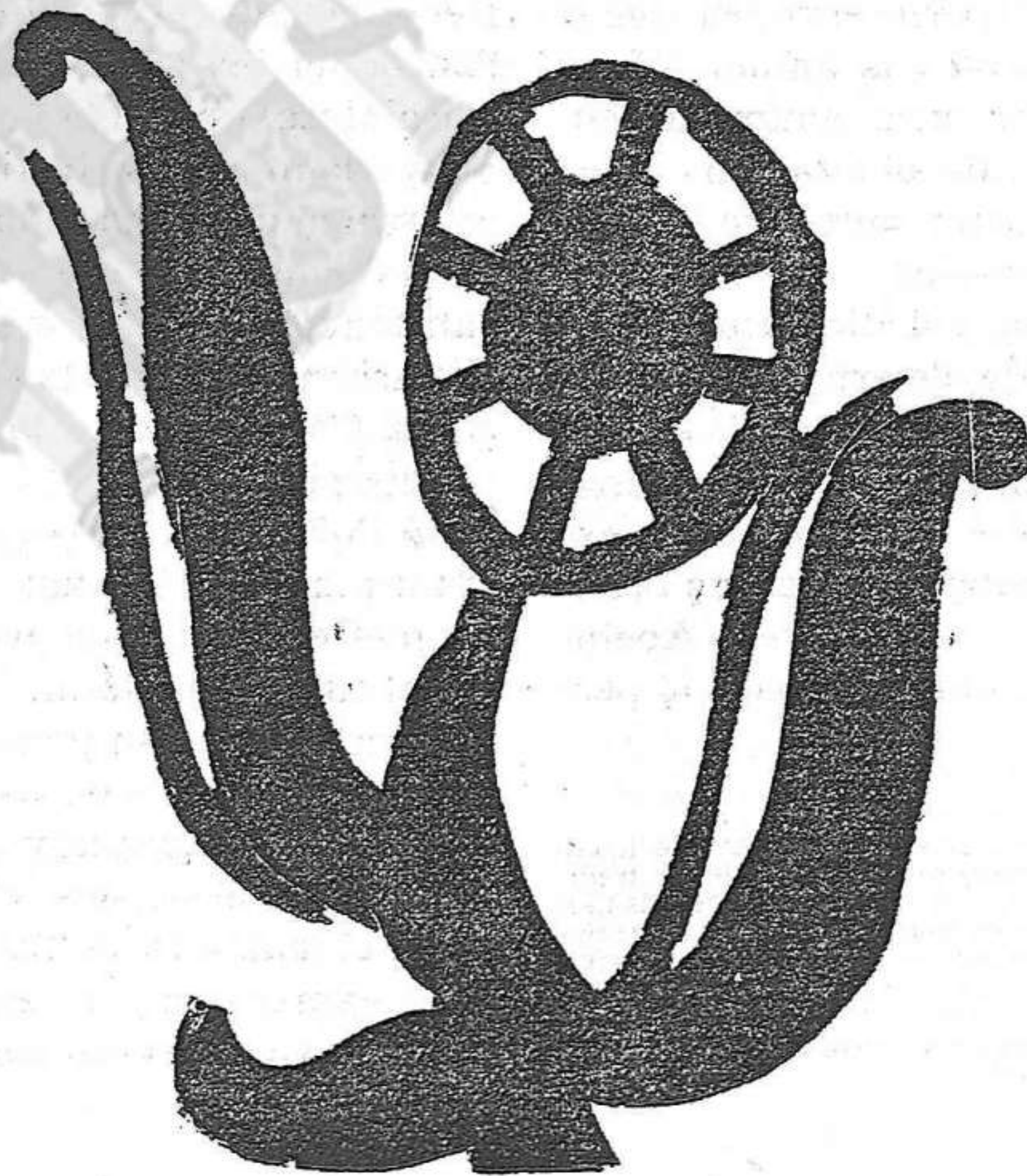
I en musica, en musica sobretot, preparar si és possible l'adveniment de l'*Anti-Wagner*. Contrapunt i harmonia, malgrat no siguin coses prou nostres, que'ls grecs però amants de la dificultat haurien acullits amb entusiasme; pres per damunt d'això molta composició, molta claretat; res de melodies infinites; melodies ben finites; ritme, cançó, dansa.

* * *

En algunes d'aquestes activitats ja belles personalitats joves se són revelades. Per primera volta després dels segles d'or, sembla que es prepara entre nosaltres l'eclosió d'un estil, d'un pensament realment nostres, dins la tradició europea.

Ara només mancarien uns quants enemics dels bons, dels també preparats, que fossin no els nostres adversaris, sinó els nostres contraris; als qui poguessim concedir bel·ligerancia; els atacs dels quals ens poguessin ésser profitosos, i ens obliguessin a vigilar-nos a superar-nos. Perquè dels altres, dels qui insulten i calumnién sense saber mai de què va, francament, no sabem què fer-ne.

J. FARRÁN I MAYORAL.

FINESTRA ALS CIMS

(Fragment)

Sortim, pugem al bosquet que té el cel aprop
Pel camí que hi mena va engrandint-se el cel;
camí de cara al nord, circonda l'horitzó
l'aixuta grandesa
d'un cinyell llunyà de muntanyes
parades sota la llum que s'esblaima
de tant roenta;
i a darrera dels cims, tot voltant, s'hi aboca
una corona immòbil de núvuls espessos.
Més en amunt, per l'alta pau serena
on hi corre invisible el ventet d'aquesta hora,
ara l'un ara l'altre hi naveguen altres núvols:
l'errívol nuvolet, vapor subtil, que encara es va aprimant
fins que s'enaiga amb la blavor;
i l'altre que hem vist dos tardes arreu
a la mateixa hora
ascendir com un glop ros de fum
vingut de ofrena terrenal
—¿Nuvolet o fumera vestint-se de gloria
del seu pas per l'espai?—
O els altres núvols
que a mig aire de la conca gloriosa d'atzur
veieu nèixer suara, com floca d'anyell tan gentils,
i ara, creixent, creixent
de sa propia substancia, misteriosament,
amb una majestat que us arriba a esglaiar
es posen a fer via per la quietut de llum,
i allà baix tot un bosc s'ha ombrejat d'un vel fosc
al pas del núvol lent per l'alt camí infinit;
o altres núvols immòbils
ornant obliquament gran troç de cel,
múltiples, i arriçats potser del vent finíssim
que'n diuen marinada.
—La marinada,
el vent que constant arriba a aquesta hora
dels indrets invisibles on la mar s'ajassa,
vent de jòcs molt blans
que s'arrecera i es dilata,
que mimva, que revé manyac a lleus bufades,
i a estones es fon al voltant
i se us en vé tot
a toc de la galta
i amb eco somort
a l'aurella us canta.—
Ai cel acolorit, galanía de llum,
ric i pulit com or i esmalt
combinat bellament,
vela d'un blau claret flocada de garlandes
d'esblaimada color com la flor de la llet,

ramadeta de núvols arriçats
que fèu el blau més tendre!..
¿Es el vent qui us destriava
dossierets d'or palidit?
Jo en diria un cel florit
per pintar-ne l'alegría.
Núvols immòbils de serenor;
bromelles vianants que us aprimeu
fins fer-vos fonediços amb l'atzur;
blancs núvols que creixeu misteriosament
i avenceu a mig aire amb majestat;
núvols d'argent espessos, badant rera les serres;
esteles encantades,
aurífiques monjoies en el camp llís del cel..
M'aturo pel camí, resto amb el front enlaire;
l'esperit se'm desferma i faig via amb els núvols.
¡Gloria a tu, cel!, tot pujant al bosquet.

JOSEP LLEONART.

Boix de JOSEP OBIOLS

LA VIDA SOLITARIA

Senyor que m'heu fet home entre homes,
per què en mi no hi ha aquella humildesa de posat
i aquell mirar meravellat
que ells fan a l'aturar-lo damunt les vostres coses?
Que quan un goig se'm fica ulls endins
jo mateix li plant cara amb gelosia,
com a l'estrany, que en rezelem
tota manyagueria;
i après l'he amidat
com qui amida la mercaderia
venedora al mercat;
i arreu el traginava igual que un feix
damunt l'ànima estanca...
Fèu-me només, Senyor, la porta dels ulls franca
i una mica l'oblit de mi mateix.
Que fos la meva vida el troç de terra
on el pagès té tota sa esperança,
i amb l'aire lluent i fi
de cada bon matí,
se'n hi va ans de res més, un xic anguniant-se
per si les messes que curava ahir
han tingut dins la negra nit cap mala mudança.
I fantasia les collites que hi farà
eixides de la terra colrada i ufanosa,
i també de la seva mà,
que això no pot estar-s'ho de pensar
per l'alegria que li du tan coratjosa.
Qui em donés ma vida per mi
com pel pagès el troç de terra familiar,
tan meva com si fos de carn de mi,
però de mi apartada,
calént ésser amb fadiga conreada
per més accontentar-me el seu fruitar.

Senyor, jo us demanava un temps,
que ma solitud tornéssiu sonora
amb la paraula dels amics,
entorn tan afalagadora;
mes la impuresa feia els nostres còssos tímids
d'acostar-se massa,
i l'amor escassa
dintre dels cors soberguejants:
i ens jutjàvem, Senyor, els uns als altres.
O Senyor, jutge únic,
ens jutjàvem sense juí,
com si fóssim en guerra.
Ai l'amistat, orgullosa desferra
vetllant ma vasta solitud,
on he vingut a seure amb ella,

Senyor, la dòna que m'heu dada forta i bella
per pagar-me no sé quina bondat
de quan jo encara fos infant,
que les bondats més a pler vostre es fan.
Me l'heu donada com una germana gran
pel germà petit,
que l'agombolda mig per jòc i mig per cura
sense ombra de vergonya obscura,
contra sa cara i contra son pit,
i li vigila el bé i el mal.
Me l'heu donada com una amiga lleial,
que no tem ser mirada dins la claror tranquil·la
de la fita pupil·la,
que entre ella i jo senyoria no es dreça:
Ella és igual a mi i jo a ella igual.
Me l'heu donada per dòna carnal:
la que decanta el còs
amb aire somrient, ofert i abandonat
i diu: dins el meu ventre a tot mal desig clos,
Home, desperta-hi la immortalitat.

Ma immortalitat, la de damunt la terra,
Senyor, no la que m'heu promesa
travessant la ignorada angoixa de la mort.
La mort que temo tant,
contra la qual no valen ni engany ni metgía,
ni que hi valguessin jo no n'usaria.
Que em fareu perdurar en aquest còs mateix,
el que folgava i sofría
damunt la terra dia per dia.
Serà també amb l'amor humanal que el brusía?
Jo només sé que em veuré el còs sense disgust,
que jo en sortir de mi ja no hi toparé pus
com la rata pinyada contra els murs de sa cova;
perquè m'hi haureu fet una llum tota nova,
Senyor, però no gaire diferent
d'aquesta que la dòna que m'eu dada
ara amb el seu esguard serè hi encén.

CARLES RIBA.

Dibuix de JOSEP CLARÀ

CLASSICISME, NOVO - CLASSICISME

I

Anem a desfer un camí. No ens proposem una revisió, en quan ens planyem, precisament, de no haver estada aquesta feta al seu temps; ans altrament, anem a fer com si moltes coses no fossin passades i estiguessin en un bell començ. Anem a desfer un camí; i, perfectament, el que diguem avui, i el qui ens guia al dir-ho, podríem encapçar-ho dient-ne, planerament, una tentativa de reivindicació del vuitcents.

I el que'ns proposem és dir-ne una de les seves valors. I no solament per goig de dir-la a manera de romàntica enyorança, sinó ja veient en ella quelcom de viu, i propo-sant-ne com a cosa viva i substancial el seu exemple, i demanant per a ell uns seguidors.

Hem passat massa depresa per moltes coses. La improvitació és siguda en la nostra renaixença,—i particularment en el nostre camp,—una tònica casi general, amb una pruïja desmesurada de coses grosses, amb son xic de petulencia i amb aire greu d'improvitzar tota una cultura, i un estil, i un art, i una arquitectura.—I no ens em donat la pena de revisar les coses fetes i veure si en elles res hi havia de bò: això de les revisions i d'obligació a ço qu'eren bons començos ens semblava poca cosa. I predicavem que tot devia iniciar-se de bell nou, i començar aquí, i improvitatar un estil i una civilització.

Renovem, però, el nostre elogi a l'obra de N'Eugeni d'Ors, on s'es acomplerta una revisió eficaç, mantenint-hi continuament, i infiltrant el sentit i la valor viva del classicisme; obra única, però d'una eficàcia viva i intensíssima.—Nervi ideal, la seva doctrina; de tota la nostra renaixença, no volem fer omissió—per la nostra banda—de ço que al Glossari devem, tots i en tots els ordres; ans altrament, el nostre desig és el d'una col·laboració a aquesta obra.

Tot el nervi de ço que diguem, en ella està. Enunciem tan sols dos mots—ritme, simulació—i no serà difícil establir un paral·lel. Dades concretes d'aquesta obra també les deurem d'aportar a col·laboració.—I recordem alhora—per l'interès que'n relació amb el que diguem, les hi pertoca—les seves gloses, parlant de la nostra escultura i els nostres escultors, d'una influència decisiva, indubtable.

I és d'aquella improvitació que tornem nosaltres, i no és en và, que és passada per a nosaltres la lliçó del «Glossari».

Comencem de bell nou, i no ens donem pena de lligar-nos a una tradició, i d'estimar-la i fer possible el que se'ns nomeni, graciosament, novo-classicistes. Amb aquest esperit venim, planerament.

I amb aquest esperit i aquesta intenció, assaigem avui d'entreveure i iniciar, solament, la valor de l'arquitectura clàssica del vuitcents. Una d'aquelles coses que deixavem de banda, i que res valien, i a la qual res ens lligava.—I anem a veure la seva valor, perquè sentim i pensem que aquesta arquitectura classicista és, de tota la nostra, l'únic moment en el qual s'inicia un estil. I on comença—una mira temerosa, encara—una arquitectura catalana, nacional.

II

Novo-clàssica l'arquitectura del vuitcents?

Un novo-classicisme serà sempre alguna cosa de merament descriptiu. Un novo-classicisme veurà la forma clàssica i el classicisme com una cosa donada, com una *cosa feta*. No com una posició i una valor inicial, no com una cosa viva, i d'una manera activa.

Perquè aleshores, àdhuc essent l'aspecte i la resultant, mera repetició, s'actua ja d'una manera ponderativa, dins de la llei, segons ritme. S'està ja dins de l'inicial, i el

fet és de nova creació.—I la nova forma no serà ja alguna cosa de descriptiu, sinó que en la seva essència mateixa serà clàssica, viva; i en ella mateixa tindrà tota la seva valor.

No novo-classicisme: no mera repetició, estricta enumeració; ans altrament, classicisme, creació. En quan en ella, aquest classicisme no és una cosa feta i donada, sinó una *cosa fent-se*, una cosa viva, un fet nou.—I amb una apariència de repetició, neix una forma nova, substancial, plena. Tancant-se i valent en ella mateixa, nova creació que és.

Novo-clàssica l'arquitectura vuitcentista? No tal. No serem nosaltres qui neguem aquella gracia nostra, catalaníssima, que amb ella s'iniciava. I aquella formació nova, que ella iniciava. — Diem, altrament, que aquesta formació nova era ja un classicisme, i un inici d'estil.

Fàcil però, una confusió; fàcil pel qui manqui de la suficient finesa. Fàcil per aquell qui no més sab moure's dins de la mera apariència, sense entrar mai en l'íntim i substancial de cada qüestió.

I per això, i per aquesta manca de finesa, quan nosaltres diem repetició i manera classicista, i demanem una obligació als ritmes i a la tradició, i una abdicació de tota petulancia i febre d'improvització, una mitja rialla neix, i es pronuncia un mot: academisme, novo-classicisme. I darrera les nostres paraules, s'hi veu una romàntica recerca arqueològica.

Els fets però, que bé poden allisonar-nos. Molt se'n parla d'ells però no es recorden, o no volen recordar-se.

També la nostra escultura començava aquí; també començava amb una repetició, i dins una manera classicista. També repetia.—També aleshores algú, amb aire de ben entés, senyalava el perill i, amb un migviure, insinuava; academisme. I es planyia de que els nostres escultors, en lloc d'exaltar el sentit català i produir-se com a cata-

lans, s'entretinguessin quedant sempre al marge d'un classicisme, però sense entrar-hi i fer-se la seva obra clàssica.—I això era quan coneixíem la «Juno».

I poc després naixia la «Venus» casanovaiana, ja amb un aire inconfundible i nascuda en les nostres platjes. I després la «Persuasió» catalaníssima, plena de llum; i l'«Ara», amiga nostra. — Com neix ara de les mans del nostre escultor Monegal una estàtua, l'obra més complerta i definitiva de la nostra escultura catalana, que ja a molts semblarà novo-clàssica—i tal volta no mancarà qui així ho digui—perquè ella està plenament dins d'un classicisme, d'una manera tota viva.

On queda aquella repetició? On aquell academisme?—I també aquelles veus deien això amb ver aplom i d'una manera incontravertible.

III

No és nou en nosaltres l'exaltar la valor espiritual de la simulació. Es una fórmula per nosaltres estimada, aquesta, que fa: «la millor manera d'esdevenir clàssic és fer de classicista».—Ço és, perfectament; repetició, simulació. Un novo-classicisme.

Valor espiritual d'aquesta simulació? Camí per arribar a l'inicial i a la posició simulada. La llei—el ritme—genera una forma; però també una forma pot ésser alguna cosa de conduent a la llei mateixa i al ritme, i a l'inicial, i a produir-se d'una manera substancial.—El qui faci classicisme, i solament ell, esdevindrà clàssic.

La llei és l'inicial d'una forma; és d'aquesta la seva valor intel·ligent i per això, també, la seva valor substancial, concreta i viva, i el seu ple sentit.—Aquesta llei i aquest ritme determinen una forma; i repetint aquesta forma, i movent-se en la forma, i obligant-se a ella, s'arriba a la llei, s'arriba a l'inicial d'ella. «Els sentiments generen actes però, al seu torn, els actes generen nous sentiments», es deia en un Glosari.

Fòrmula, doncs, la nostra? Moure's en plena repetició. Aquesta és la manera,—una

manera, si es vol,—de donar al moviment i a la producció un contingut i una llei.—Repetició, simulació. Tal és la manera d'adquirir un nou ritme i moure's segons ell.

La forma és el producte d'una llei.—Veus aquí el perquè si ens movem dins d'aquesta forma entrarem de ple, àdhuc sense sospitar-ho, en la llei. I veus-aquí en això la valor d'aquella simulació, i la valor substancial d'un novo-classicisme.

Aquesta simulació, però, no deu moure's en la mera periferia, d'una manera gràfica, descriptiva. No deu veure la forma—i un novo-classicisme no deu veure el classicisme—com un signe i mera apariència, sinó que, altrament, deu moure's dins d'una ponderació viva i activa, qués com dir dins de la llei i l'inicial. Es deu moure, no en el continent i la superfície, sinó en ço qués l'essència mateixa, en el contingut.—Veurà la forma no com un signe—personalitzant-lo, subjectivant-lo; ço és, veient-lo d'una manera gràfica i movent-se en la seva descripció—ans altrament el veurà segons ell és, objectivament. I, conseqüentment, es mourà dins d'una repetició estricta i literal, objectiva; i actuarà d'una manera ponderal, quantitativa, obligant-se de ple al sentit i la valor d'aquella forma.

La forma neix d'una ponderació qués la seva llei; si aquesta repetició és ponderativa, estarà dins de la llei i dins de l'inicial.—I en aquest moment la manera no serà ja classicista, sinó classica; i s'estarà ja dins el substancial, i l'entranya mateixa del procés. La forma serà alguna cosa de nou i ple de sentit.

I movent-se, en apariència, en una repetició, s'està en plena creació.—Però aleshores—i això és l'essencial—la forma és una cosa viva, definida, i no gràfica, descriptiva, amorfe, i sense contingut.

No tota repetició és descriptiva. No tota repetició clàssica és classicista i marginal. No tot novo-classicisme—posem-hi atenció que bé s'ho val—és tal, i sí tal volta, classicisme.—De què es tracta, doncs? D'una

reinvenió, d'una re-creació del mateix procés, dins de la llei mateixa, i movent-se, inicialment, en una posició mateixa.

Ens avala en aquest punt, i amb precisió, una glosa, magnífica i clara:

«Definitiu. En el segle XIX, aquest fou l'adjectiu damnat. El segle XIX fou el segle de l'evolució i de la historia.

Implícitament, en tota cosa, el dogma era: res definitiu. Tal el mudar del llinatge dels homes en el temps, tal el mudar de les obres dels homes en el temps. Progrés. Al menys, si no progrés, canvi.

Mes ara nosaltres tornem d'això. El segle XX ha adquirit el gust de les coses definitives. Potser sia aquesta la característica més important del segle XX.

Fórmula, aquesta. Progrés serà adquisició de forces noves. Per què ha d'ésser forçosament canvi de l'adquirit? Hi ha noves invencions, sens dubte. Però hi ha coses inventades ja per sempre.

Nosaltres creiem que l'esculptura, per exemple, és una cosa inventada de fa vinticinc centúries. Que es pot inventar, en escultura, exemplars nous, obres mai vistes, però no estils—estils que valgui la pena de continuar.—Tota la decadència de l'estatuària moderna començà el dia en què Miquel Angel fou considerat com un progrés, i no com una excepció.

Potser l'arquitectura es trobi en el mateix cas. Es freqüent que oim lamentar que la nostra època no hagi creat un estil propi en arquitectura, ni sembli pas en vetlles de fer-ho. Per què? No podria resultar que en aquest capítol ja tot fos inventat? Que ja no altra cosa calgués fer, sinó repetir, procurant la invenció d'exemplars benaurosos, els estils llegats de la historia, que no són tal volta més que dos—l'estil de l'obediència joiosa a la gravetat i el del furt a la gravetat?—Que ja s'haguessin trobat formes tan directament unides en l'essència de l'home, que ja no hi hagués lloc a cercar-ne d'altres relacionades amb la modalitat de l'home en un temps?»

Reinvenió doncs. Nova creació, en quant

ella es mou dins d'alguna cosa de substancial, dins de la llei. En quant és plenament obediència a alguna cosa de viu. En quant la forma és en ella alguna cosa plena, cabal, amb una valor propia i tota viva.

Novo-classicisme? Pensem-hi bé abans de dir-ho. Tal volta tenim al davant un classicisme.—I no val a pendre un classicisme per un academisme i una repetició, com molt sovinteja.

D'aquesta repetició i aquesta obligació a uns ritmes, és que neixen els ritmes nous. Perquè, partint de l'inicial, movent-se l'actuació dins l'íntim i intel·ligent del procés podem, aquest moment inicial i aquesta llei, informar-los—Procedint dins del classicisme i movent-se en el classicisme, és únicament com pot nèixer un nou classicisme. I no fòra d'ell i estranyament a ell.

I això perquè en aquesta repetició veiem el classicisme, no com una cosa feta, resolta; ans altrament, com alguna cosa d'actiu, com un procés viu. I creant, definint, neix la nova forma.—Perquè en ella es produïx segons llei, no fòra de la llei; activament, i no d'una manera pasiva. Ço és: en plena creació.

Superant uns ritmes, neixen uns ritmes nous. Superant un classicisme, neix un nou classicisme. Però fòra de la llei, i estranyament a tot classicisme, no neix una nova llei i un nou classicisme.—Abans que jòc cal treball. I sols en la mateixa repetició s'inicia una forma nova i s'entra al món de la creació. Sols un novo-classicisme ens farà clàssics, i formarà i iniciarà el nostre classicisme.

I veus-aquí, també, com ens enllacem a una tradició. I la entenem—i això no és poca cosa—d'una manera viva, i ens hi lliguem i actuem dins d'ella; movent-nos dins d'aquesta tradició, i fent segons ella.

Si la nostra tradició és classicisme produïrem clàssicament. I això ens hi lliga vivament i directa.—I si d'aquesta repetició en neix una forma nova, i un estil, i una arquitectura, podem parlar, genuïnament,

d'una continuació i declarar-nos hereus d'una tradició.

I aquí, llei, i ritme, i tradició, es confonen, i esdevenen una sola cosa. «Sols hi ha originalitat verdadera quan s'està dins d'una tradició. Tot el que no és tradició, és plagi.» I en plena repetició crearem, i d'ella naixerà la creació nostra.—Superació de ritmes; nou fet, nova creació.

Tradició, continuació; viure dins d'una llei i de un ritme, amb la naixença d'un nou ritme i una nova llei.

IV.

El classicisme no és alguna cosa d'estranya a nosaltres. — Actuem en plena repetició, dins d'una manera classicista, i som en plena creació, i la forma neix amb un sentit tot nou, amb una informació nova i d'una manera substancial i viva, tota feconda.

I àdhuc sens una prouja de creació, i pensant moure'ns, únicament, en l'exterior i en la superfície, amb intenció purament descriptiva, un sentit nou anima aquesta repetició; i neix un reinflament gras, amb una gracia tota nostra, catalana, i som de ple abocats a una creació nova, i abocats de ple a l'inici d'un estil.

I és que nosaltres, donem a aquesta repetició i aquesta forma una valor substancial, i la vivifiquem. Estem dins la llei, i per això la nostra no és una repetició descriptiva, ans altrament una reinvenió.—La posició és causal i estem de ple en una creació.

Nosaltres som incapaços d'un novo-classicisme. Tota temptativa classicista, entre nosaltres, pren desseguida un tò nou i un aire vivíssim, i ens trobem sens sospitar-ho, sens provocar-ho, en el camí d'una creació.—El classicisme, per nosaltres, mai serà una cosa descriptiva, sinó sempre alguna cosa de viu; movent-se dins de la llei, i essent creació d'un nou ritme i una nova llei. Nova formació d'estil.

I és que el classicisme és el nostre sentit mateix i res de estrany a nosaltres.—Si, fòra d'aquest classicisme ens proposem una

repetició, aquesta serà una cosa morta, freda, descriptiva; enumeració erudita, sens un sentit íntim que la vivifiqui, sens rebre una informació nova. Sens moure's de la estricta repetició.

Sols en el classicisme creem i ens sentim. I solament amb ell, neix, entre nosaltres, una forma nova, graciosa i finament nostra.

Classicista fou la tentativa del vuitcents. Iniciada modestament, com una tentativa de repetició. Iniciada com un novo-classicisme.—Començà amb elements d'importació francesa i italiana. Neix éssent una obra obscura de gent modesta i amagada. Tot just en el seu inici ja s'estronca.—I no gens menys, aquestes cases senyorials, amples i generoses, que coneixem als voltants de la nostra Barcelona, i a Horta, i a Tiana, neixen ja amb una gracia oberta, plenament nostra i amb una opulencia i una llum en la qual ens hi sentim plenament.

S'ens dirà, però.—Aquesta tentativa, i aquesta renovació clàssica, no és local, i sí general de les arquitectures llatines. I, arreu neix amb uns mateixos elements, i amb una apariència mateixa, sota una capa uniforme. Com parlem doncs, d'una exaltació nacional i d'un estil?

Responem.—El signe, la apariència argumental, és la mateixa. També arreu, els elements i el motiu, és el mateix.—Però, *entre nosaltres, la forma, en ço que ella té de substancial, és ja una cosa nova, creació.* Està animada, fa alguna cosa plena i substancial, i abocada de ple a produir-se d'una manera nova.

Què és això, sinó un inici d'estil? Un estil, *no s'improvitza.*—Un estil, és la nova informació que reb el motiu i la forma inicial.—Un estil, que és creació, neix solament, dins d'una tradició.

Pren tot seguit, aquest inici, una informació nova: i aquesta repetició, i l'element d'importació, passa a ésser un mer pretext, i motiu on s'hi plasma i on neix, declaradament, i amb una gracia nova, un estil, i una arquitectura.—Un estil i una arquitectura catalana.

Ja res queda, de descriptiu. I darrera la màscara que volien ésser, neixen les formes, i neixen amb una vida nova. I això, no insospitadament; sinó, lentament, amb una gracia fina, i temerosa.—Cases amples aquestes, obertes de cara a la mar, on hi viu un esperit nou, i on hi glateix i pugna per viure, tota una gracia i una forma nova verge i encara insospitada.

Nosaltres, veiem en aquesta arquitectura clàssica del vuitcents, la única tentativa i l'únic inici, on la nostra arquitectura, anava a determinar-se i a resoldre's en un estil.—Veiem en ella, l'únic inici d'una arquitectura catalana, d'una arquitectura nacional.

I de no estroncar-se aquest inici, avui, tal volta, no ens trovaríem en plena desorientació, sens sapiguer on girar-nos, i demanant, no ja una arquitectura, sinó, un arquitecte. I no deuriem exaltar, mal de la nostra improvitació, una arquitectura localista, rescalfada,—arreglo acomodati de la masía,—com a mal menor.—En lloc d'un arquitecte, tindríem una arquitectura, i un estil. Tindríem ja alguna cosa de definitiu i ple.

Que demanem. Que pot, tot això, solucionar-nos?

Demanem un retorn a això; demanem, novament,—hi ha l'exemple i l'obra dels nostres escriptors, avalant-ho—un moure's dins d'un ritme; una nova repetició, literal, pero generosament feta.—Que la resta, ja vindrà.

Voldríem i demanem, un novo classicisme. Voldríem, tant sols, i això ens mou, retornar allí en el vuitcents ens deixava.—Repetició, repetició; d'ella,—iniciada al bell començ, sens cap prejuí, sens cap trascendencia,—naixerà la nostra arquitectura.—Fem, tant sols, que ella sigui viva, i sigui intel·ligent, i tota la resta ja vindrà i no ens faltará

Demanem, en aquesta terra d'improvitació, i d'exaltació, i de petulancia, una continuació, una repetició.—Ens acontentem, i tal volta res ens escandalitza menys que això, amb un novo-classicisme.

MARTÍ CASANOVAS.

Dibuix de JOSEP OBIOLS.

CANÇÓ

Ço que era vent s'acala i es consum,
ço que era flama, s'esvaeix en fum.
D'aquest moment d'amor que va allunyant-se,
no en quedarà sinó la recordança.

De nit, l'onada té una ratlla d'or,
mes el riell s'apaga, l'ona mor.
Diu el negre navili, tot recança:
—No en quedarà sinó la recordança.

El sol ponent ha incendiat la neu,
la posta és curta, si la neu és lleu;
ella anirà fonent-se, ell esblaimant-se.
No en quedarà sinó la recordança.

Nuats els cossos—quin orgull damnat!—
hem volgut aturar l'eternitat.
O repte de les vides esfondrant-se!
No en quedarà sinó la recordança.

Ens hem volgut com per morir demà,
ens hem traït i ens hem tornat a amà.
O febre, infamia i benaventurança!
No en quedarà sinó la recordança.

Mon cos retut i vostre cor nafrat
veuen la nit que baixa pel serrat.
Ulls esplendents i llavis de frisança!
No en quedarà sinó la recordança.

ESPARSES

Es en caure la nit. La fageda és callada.
I hi ha un dolç turonet amb carbó soterrat
i un mal home ennegrit com un fill de pecat,
i una mica de fum que pot esse'una fada.

Es diu a les muntanyes l'ofici de la tarda
aquell que té per ciris un or flotant en pau.
A mig ofici, ploren el bruc i l'olivarda.
De les collades, muntà el gran encens, tot blau.

Si us esteu ajegut a la prada tan moixa
i mireu el penyal i el torneu a mirar,
el veureu de fatic embotir-se i bleixar
i us direu en el cor que la pedra té angoixa

O tu l'àrida jaça del riu, abandonada!
No hi ha damunt tos còdols ni un reguerot dorment.
Fa penitencia al vespre, dintre la llum morada,
la canya vanitosa sense el mirall d'argent.

¿Quina cosa serà, cosa dolça i estranya:
Ara és gai, ara ubac, ara test, ara llis,
condueix als estels, precipita a l'abis
i fa anar d'un a un? El camí de muntanya.

Un nuvolet dolcíssim fa en el bell cim garlanda,
i l'oratjol que vola l'estufa d'una banda,
però de mica en mica de l'altra banda cau.
I es sent com una llagrima que fa més pur el blau.

JOSEP CARNER.

Dibuix de JOSEP DE TOGORES

ELS CARRERS VELLS DE GIRONA

I

Vell carrer que fas tortera,
revivalla del temps vell,
del temps que Girona era
mig l'iglesia i mig castell.

Les parets de pedra dura
que s'ajunten en un arc;
les sentors de la vellura
que fa en l'aire un deix amarg;

i les finestres tancades
amb reixes de ferro, tortes,
negres, enteranyinades,
com vetllant les cases mortes;

i els portals foscos que clouen
un silenci dens i obscur;
i els gats negres que miolen
i us guaiten a ran de mur.

Són el bateg d'una vida
reclosa en l'ensopiment;
ni cap matí l'ha aclarida,
ni l'ha moguda cap vent.

II

Carreró, tu ets la imatge
de la ciutat que se'n va,
fulla morta en el brancatge
que altra volta florirà.

En cada pedra una mica
de la memoria d'ahir.
Una campaneta pica,
poruga, d'un tremolí.

Passa una vella xaruga
amb els rosaris i el prec
que en els llavis li remuga
com l'aigua fosca en el rec.

D'una finestra tancada
en penja una teranyina:
no la mou cap halenada
en la calma gironina.

En la penumbra diurna
crema el blè d'un llantió,
sota un Sant a dins la urna,
que vetlla pel carreró.

III

T'enfiles en la pujada
amb graons de pedra grisa
i serves en cada arcada,
lluny la boira fonediga,

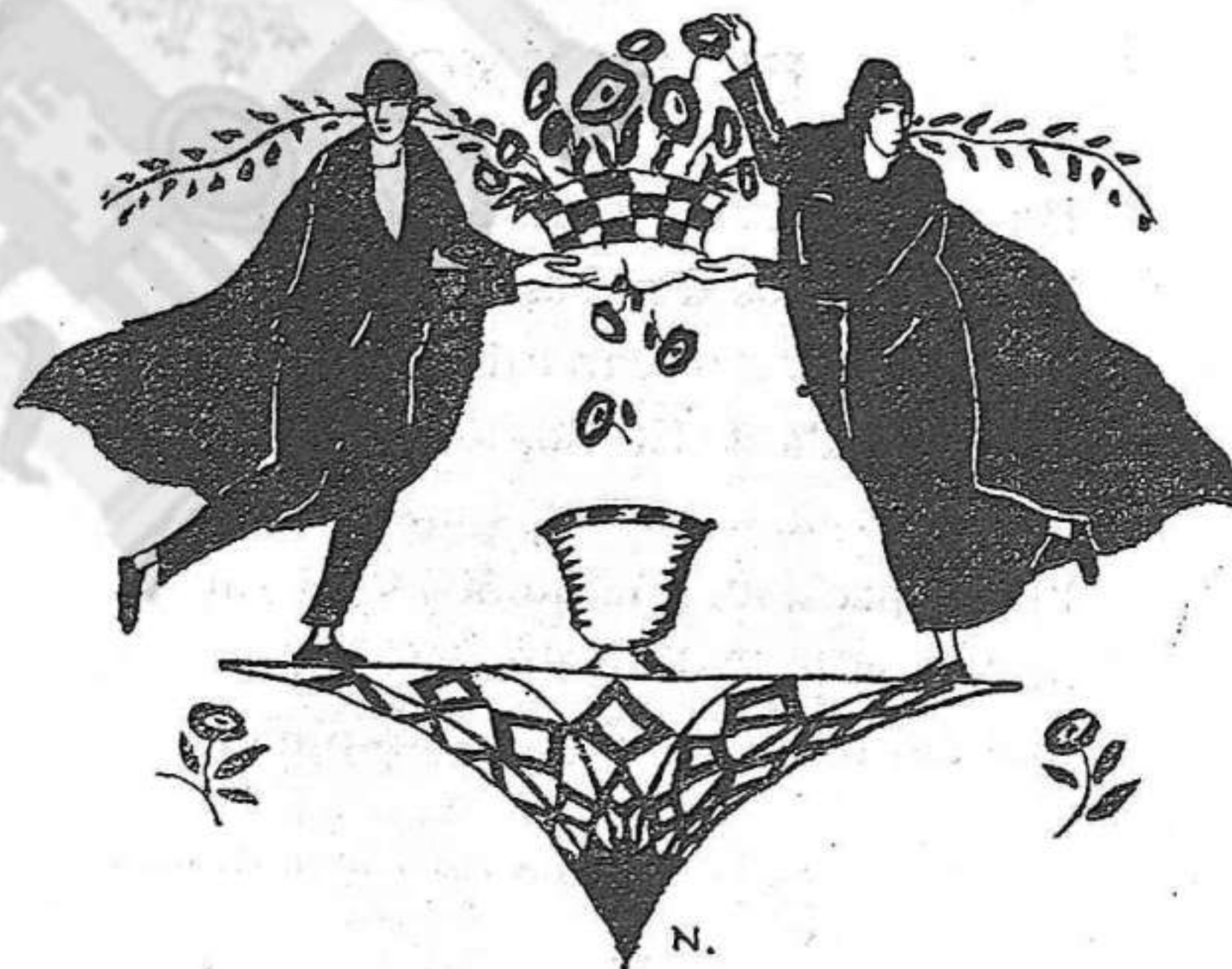
l'esperit de la ciutat
esgrogueïda i eterna,
que fa en mig la fosquedat
una claror de lluerna.

Sembla que s'hagi anegat
en boires, de tan humida,
esclava d'un forrellat,
en un tou de pols dormida.

Els graons puja, segueixen
les parets. En un revol,
al cim d'un mur, hi floreixen
flors blaves i un clap de sol.

Llavors sembles despertar,
vell carreró. La boirina
se fon, en veure passar
una noia amb mantellina.

ALEXANDRE PLANA.

Dibuix de XAVIER NOGUÉS

EL LLORER

Cap cosa tan rica de la Teva harmonía,
Senyor,
com aquest llorer que cenyía
la mà de l'infant humil
dins l'or de la festa gentil
de la Teva Gloria:
aspre i esbelt com Ta llei,
color bru, color d'humilitat,
color de l'infant meravellat,
cimbrejant però sense follía,
remorós de la Teva harmonía.

EL VENT

Es foll. Però mai donaría
la virtut del repòs malaltic
per aquell ondular indecís
i pel convit etern a la follía
de folgar damunt l'eternitat
tenint la companyía discreta
d'un íntim perfum copçat
en una cabellera desfeta.

EL SILENCI

Baix el temor de la paraula inica
i un xic gelós d'aquesta solitud,
sense musica ni cap full traút,
només callant, Et lloaré una mica.
Mercè divina, Tu faràs més rica
l'hora present: em donaràs virtut
amb Ton halé dins el callar golut
que del plaer de callar s'amplifica

JOAQUIM FOLGUERA.

RETORN

Com el qui, fadigat i tot mesquí
després del feinejar de tot un dia,
retorna al seu casal i res voldria
llevat d'un mós de pa i un bla dormí,
així jo feia via en mon camí.
I com ell só arribada, i reposava,
i deixava la sòn en mon coixí,
i el mós prenía i me'n acontentava
i l'endemà era festa: vetaquí.

Ara, però, ja és tot això debades:
la festa ja és passada i el fadic.
Quan l'home aquell avui torna a les prades
veu l'herba galejar d'un verd més ric;
—que al vespre començava d'enyorar-se
com qui fa dies que no ha vist l'amic.—

I a mi suara em retornava esparsa
la recordança del fadic antic.
I el dolç repòs i les callades hores
també ja em començaven de pesar.
Clarò i desig vull a les meves vores
i una eina de treball dintre la mà;
que l'esperit vigili ben alerta
i aturi l'importú que ve a tustar:
que Amor, si Enuig trobés la porta oberta,
mai més traspassaria el meu llindar.

CLEMENTINA ARDERIU.

Dibuix d'ESTEVE MONEGAL

PERENNITAT

A N'ESTER PARERA.

Passarà la joventut,
com la boira fonedica,
que s'esmuny en la bardica:
i s'acaba el foll traüt.

I a la llum suau del día
que s'esfronda en l'agonía
sentirem la solitud.

Passarà la hora tranquil·la
bellugant dins la pupil·la
de la nostra senectut.

I en el foc de les magranes
mirarem les barbicanes;
i l'hivern serà temut.

Mes, la imatge de l'amiga
tornarà de l'ombra antiga,
i el record ens serà dut
de la bella prometença,
amb la mica de temença,
de pecat i de virtut.

Allavors,—i serem avis,—
ens tremolaràn els llavis
d'un desig de joventut.

LLUÍS BERTRÁN I PIJOÁN.

CREPUSCLE

Perquè fina la tarda, somies.
—Dança el vent a defora el balcó.—
Perquè fina la tarda, somies.
—Es de roses de foc l'horitzó.—

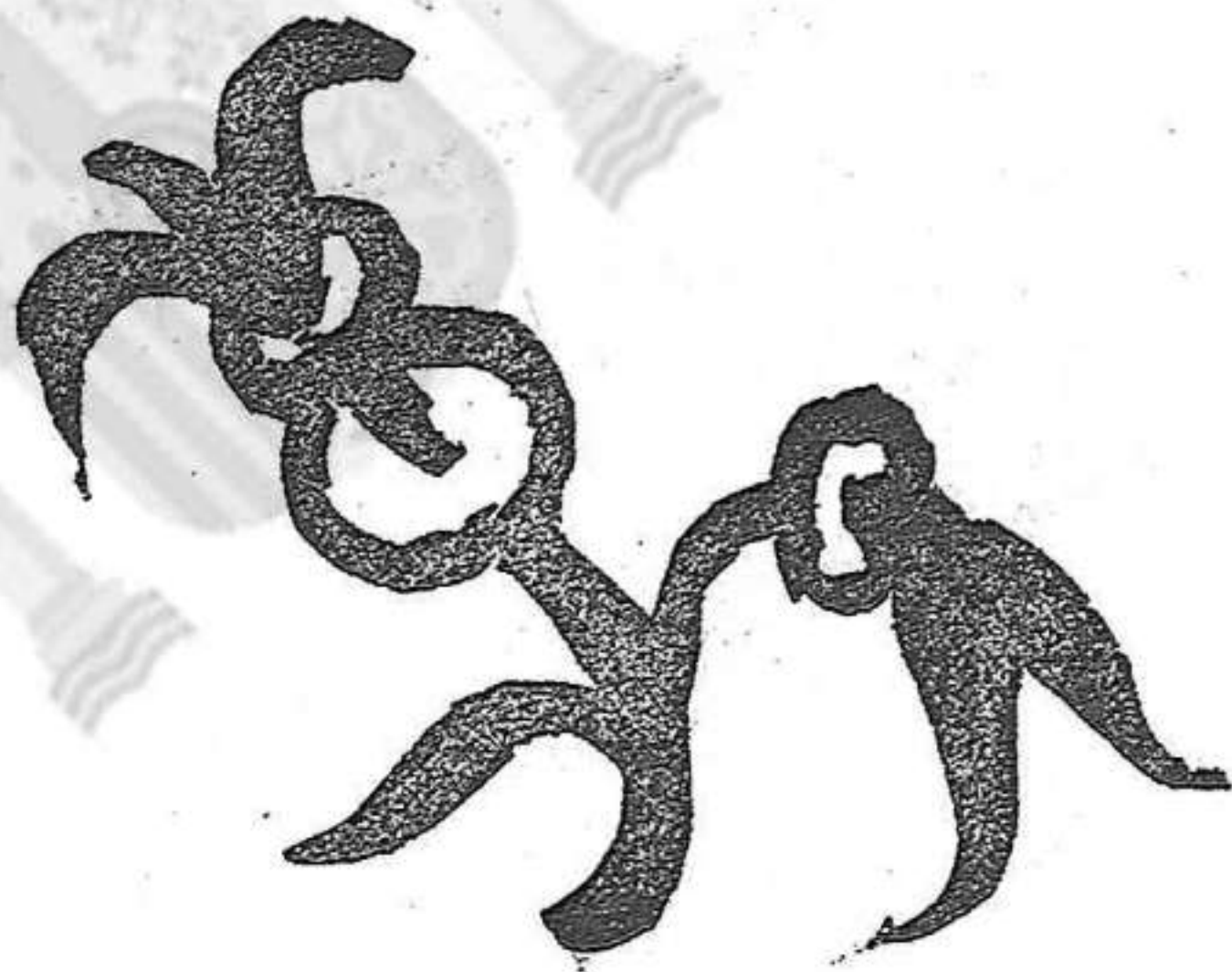
En ta ment cap record no perdura.
—Ara el cel devé llis i callat.—
En ta ment cap record no perdura.
—Al ponent ix un núvol daurat.—

Dolç oblit, tu mateixa t'oblides:
—Ompla l'hora un quimèric encís.—
Dolç oblit, tu mateixa t'oblides.
—El paísatge es diria un tapiç.—

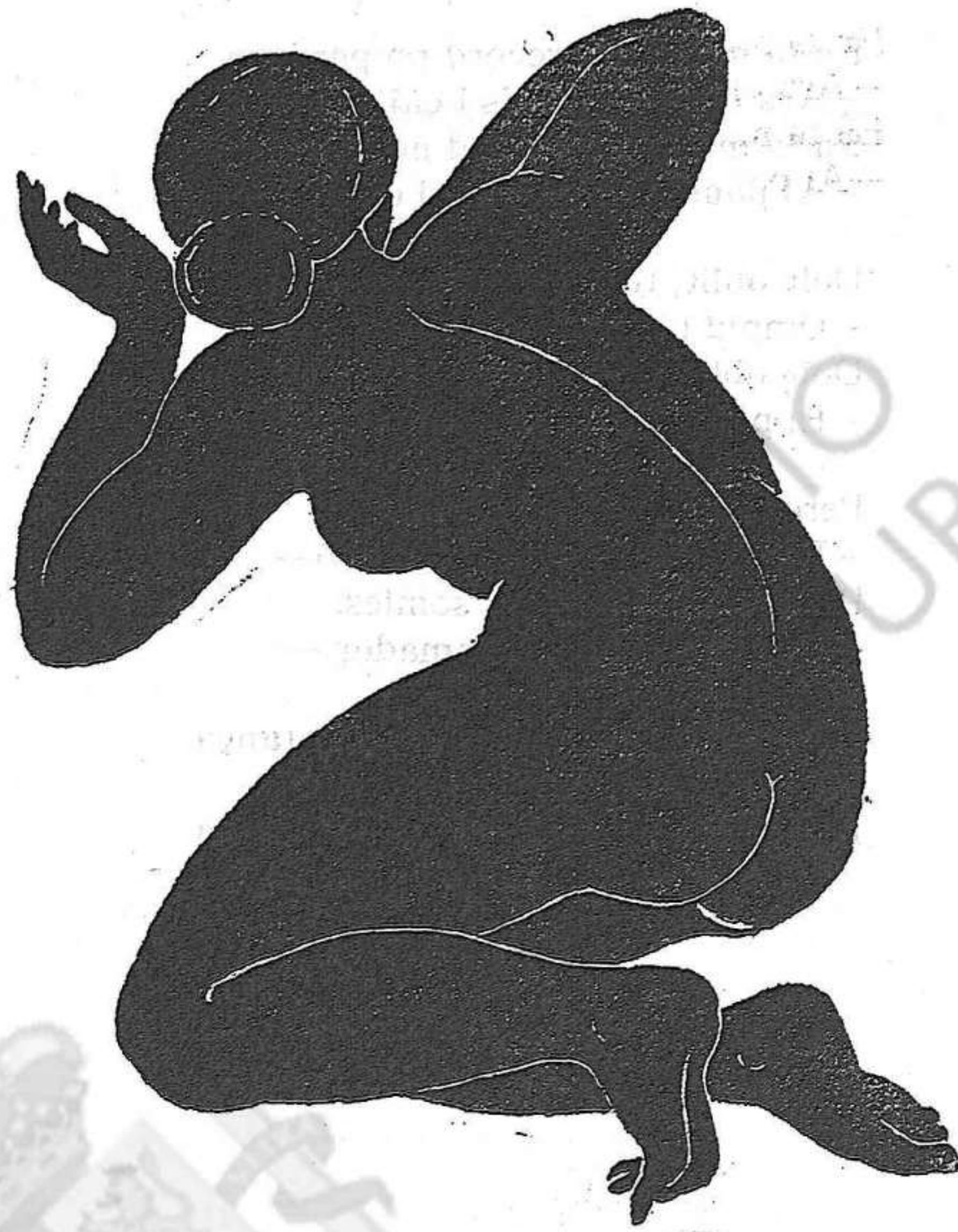
Perquè fina la tarda, somies.
—Es de roses de foc l'horitzó.—
Perquè fina la tarda, somies.
—Una rosa et durà l'amador.—

Ara el veus que a cercar-te s'atança.
—Giravolta el fullam en tropell.—
Ara el veus que a cercar-te s'atança.
—I ara el núvol t'apar un vaixell.—

JOAN ARÚS.

Gravat de MANUEL HUMBERT

Dibuix de JOSEP M. MARQUÉS-PUIG

DUES LLUMS

I

LA DEIXA INÚTIL

Diré el cap-vespre que la claretat
la llum despulla, i sense vel, estesa
en l'horitzó, la tarda m'ha temptat
amb el convit concret de sa nuesa.

Diré com jo deturaria el jorn
i corro a l'horitzó que se'm retarda;
i com el jorn, que fuig, no té retorn
i a l'horitzó més lluny s'enduu la tarda.

Diré l'engany de l'horitzó sens fi;
forma precisa de la tarda nua,
que just quan sembla que m'espera a mi,
una altra fita m'ha promès, i afúa.

Diré el daler que no s'acaba mai
i sobreviu al guany de la tenebra;
que en l'horitzó la llum ja no té espai
i fa només un fulgureig de febra.

Diré: la tarda s'esvaeix com tu,
perseguidora forma femenina,
que si jo creia perseguir-te a tu
era el desig que així l'encís combina.

I diré encar: Seràs eternament,
nuesa que he volgut sense acaballes,
la deixa inútil d'un cap-vespre lent:
Estrella sola dalt del cel, que balles.

ABANS DE LA MELANGÍA

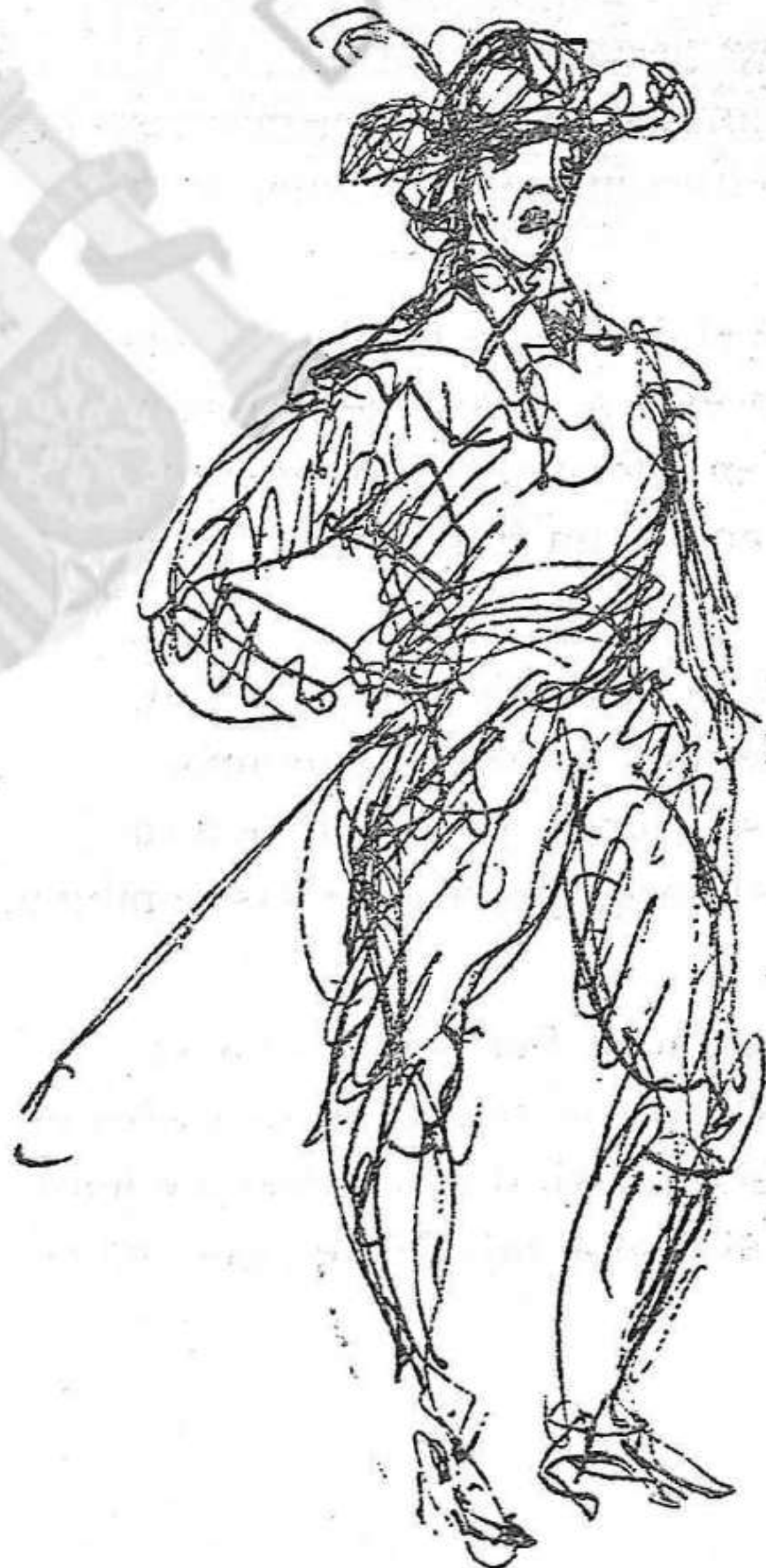
El crit divers de la ciutat s'apaga
en la grisor del cel empal·lidida.
La llum del jorn promet a nostra vida
una discreta llunyanía vaga.

Tu, claretat, que devegades goses
tots els objectes oposar-nos, núa,
com enemics en insistent corrúa:
ara has cedit, humanitzant les coses.

Per tal que tot és lluny, sentim com viu
en cada objecte el nostre pensament.
—Si fos aprop, massa es fereix el caire.—

Ara és el cel tan pàl·lid com un riu
i és dolç abandonant-se al seu corrent,
que el pensament sigui el respir de l'aire

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

Dibuix de JOSEP ARAGAY

L'ENTERRAMENT DINS EL JARDI

Aquest matí, a l'hora fresca,
trespassava fra Joàn:
s'adormia la seva ànima,
amb un somriure d'infant.
Dintre l'església endolada,
el seu còs amortallat,
guarden el resos dels monjos
i la llum dels finestrals.
Tota florida és la barba,
la barba de fra Joàn:
no cal voltar-lo de roses
ni cobrir-lo amb lliris blancs.
Fra Joàn viscut havia
dins un jardí enamorat
i s'és mort, a dins l'aurora,
amb olor de santedad.
Perquè el seu còs sia encara
dins un estatge odorant,
quan hagen finit els resos
al jardí serà enterrat.

Ja devallen tots els monjos
del chor, els fronts acalats;
ja brillen les llumenetes
tremoloses, en llurs mans;
ja s'emporten el cadavre,
lentament, fins a l'altar.

*Dia aquell de gran tempesta,
dia de calamitat:*
en les veus de tots els monjos
un estremiment hi ha,
mes contempen aquell rostre,

aquell rostre ple de pau,
i les veus, dolces se tornen
dins el dolor del cantar.

Per dins el claustre camina
la processó casvespral.
La claror entra callada
per l'austeritat dels arcs
i la font raja molt lenta,
amb un ritme funeral.
Quan, en el jardí, penetra
la processó, el vent suau
mou les febles llumenetes
dels ciris conventuals:
si qualque ciri s'apaga,
una estrella s'encendrà.
Els astres i flors contempen
el seguici amb el cap baix
i, en les veus del vent que passa,
llurs oracions se'n van.
A dins la fossa aromàtica
el cadavre han devallat
i encar pel jardí ressonen,
dels vells monjos, els cantars
i les veus del vent, que passa
sobre els arbres capvesprals.

Perfumada és tota cosa.
En l'horitzó va finant
el dia, amb aquell somriure
de la mort de fra Joàn.

MIQUEL FORTESA.

OTOMNAL

La via mullada que extén el seu límit,
la via fangosa d'haver-hi plogut,
té solcs que emmirallen el cel d'un blau tímid,
com faç que recorda l'haver somrigut.

La via mullada aguanta fileres
d'uns arbres immòbils, amb l'expressió
de reis que perderen les llurs cabelleres
i encara senyalen valents l'horitzó.

MERCÉ VILA

Boix de JOSEP OBIOLS

NIT DE JULIOL

La vila és blanquinosa en la negror del pla;
les seves cases xiques, com un ramat d'ovelles,
somien arrupides al volt del campanar.

No vetlla en cap finestra l'or trémol d'una llum,
en cap portal no brillen, enceses, les clivelles,
de cap teulada munta un lleu halé de fum...

Ai nit de Juliol, ai pura nit d'estrelles!

Que lluny havem deixat
la font de la placeta
que somiqueja com un nin adormiçat;
que lluny havem deixat aquella olor de pleta,
de menges casolanes,
de fenc, de llet, de granes,
de pa rescent pastat!

Adés troben la selva frescal i tenebrosa:
enmig de la tenebra, blanquegen sos camins
només com un esquinc
de boira tremolosa.
El nostre pas s'apaga com si petgessim molsa;
marxem com dues ombres, parlem com en secret,
i quina por tan dolça
hi ha hagut en la primera besada que ens hem fet!

No sents un exquisit
murmuri de campanes?
L'oculta escampadiça d'esglesies muntanyanes
com canta mitja nit?
Els dotze pics arriben en lentes voladuries:
par que'ls ocells s'ajoquen de nou, tenuèment,
no s'ha estremit un sol brí d'herba en les boscuries:
només movia els aires llur ala transparent.

La nit és una espluga agresta i infinita,
la nit és un desert;
ningú ens veu, ningú ens sent, ni tan sols ens sospita:
en tota l'encontrada pot-ser ningú és despert:

Moments
d'absència de vivents
i d'immobilitat profunda de muntanyes.
Al fons de les entranyes
t'encén una claror
de vespre de dissabte, d'aurora interior.

Només sento el teu cor—devall la vestidura,
en l'èxtasi dels ulls i en l'aire condormit.
I crec només en tu.

Sospires...

En l'altura
tremolen les llunyanes antorxes de la nit.

CARLES SOLDEVILA.

Dibuix de XAVIER NOGUÉS

FAIANS CATALÀ

Ceràmica - Porcelana - Majòlica
- Làmpares - Flors artificials ar-
tístiques - Pantalles, esmalts i
camafeus - Regals de bateig i de
casament - Obres de Talavera -
Bomboneres - Joguines - Vaixelles
Vidrieria

SANTIAGO SEGURA S. en C.

**Corts Catalanes, 615
Barcelona**

ELS REIS DE L'

ODEON

Tots els aficionats poden completar les seves col·leccions de discs amb els grans èxits de * * *

CARMEN FLORES

i

LA GOYITA

La Nieta del Carmen
Capullo de rosa
Gitana agorera
Mantón de la Kermesse
Alegre erudita
S. M. el Schotis
Colon, Colon
La Sinforosa

Ay Cipriano
Musa Argentina
Mimosa
Agua que no has de beber
Amor de muñecos
La modista militar